

No. 30.

Kristiania den 25 Juli 1868.

3^{die} Harg.

Indhold:

Ole Sivert Mortensen Velde (med Portrat). — Ludvig og Anne Marie. — Hus af vindtørrer Sten. — En Grindfangst (med Billede). — De sidste Begivenheder. — Kristiania. — Nyheder.

Storthingsbønder.

XII. Ole Sivert Mortensen Velde.

Den Aand, som har brudt frem gennem de faa bæstfke Bondevenforeninger ligesom før af dens Mønstre de danske do., er ingen nordisk Bonde-aand, men avlet af kummerlige Forhold og forbi-gaaende Omstændigheder paa enkelte Steder i Norge og af gammelt Had og Trællesliv fra Undertrykkelsestiden i Danmark. At Bevægelsen i sig selv har meget med, som bør frem, at med andre Ord Markus Thranes Arbejde i forædlet Stil maa tages op igjen hos os (som det Meste deraf alt er ført frem i Danmark), derom er ikke længer Tvivl; men Aanden i disse Bevæ-gelser, den smaalige, avindsyge, der deler Landet og Folket, præfer gal Statslære, tilrettet efter Bygdebehov, — det er en Aand, om hvilken man tør sige, at den hverken er af dette eller Guds Rige.

Dette Folk har engang, som intet andet i Verden, været eet i Stand og Tænkemaade. Før hver Mand atter kjender sig jevnbyrdig og med lige Ret, er Folket ikke kommet tilbage paa sin Gjendommelighed.

Saadant vil heller ikke ske, før Bonden faar saavidt Belvære og saavidt Dannelsel, at han i sin Dom om Tingene ikke knibes ind til sin lille, bitre Erfaring i sin egen lille Bygd, med andre Ord, han maa blive sikker paa sig selv. Nu mistror han, fordi han ikke forstaar Forholdene, lægger sine egne Tinges lille Maalestok paa de store Ting og kjender sig for-

urettet ved, at der tages andre Hensyn end dem han ser.

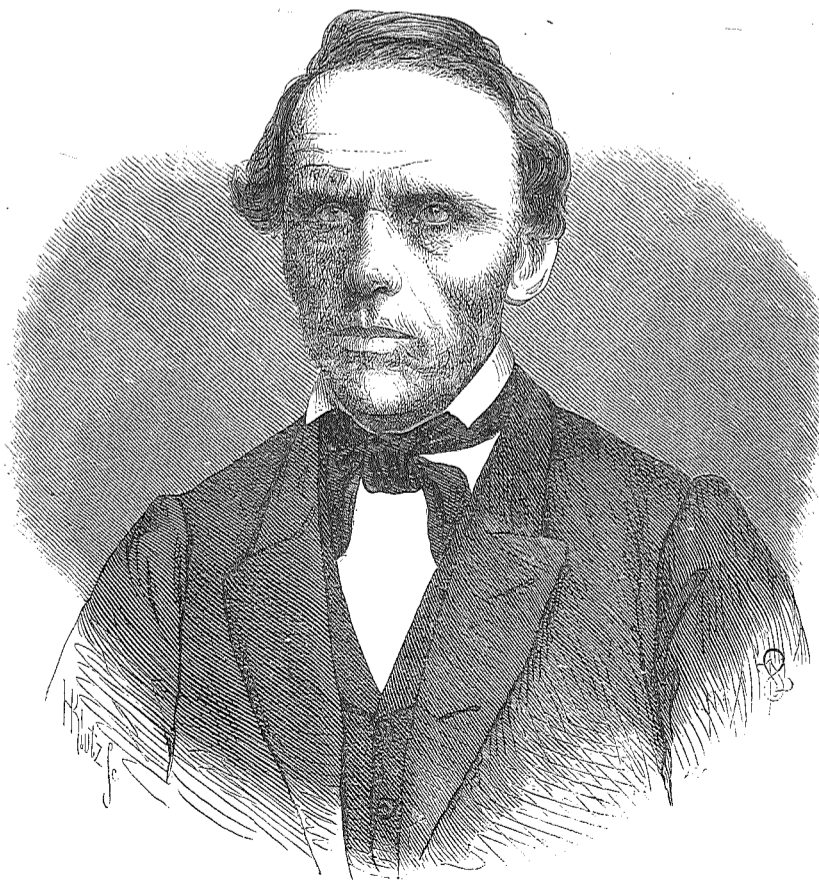
Naar Bonden bliver vel ved Magt og vel opløst, vil alt dette snart rette paa sig. Da vil vi ogsaa i vort offentlige Liv snart se „Bonden komme“. Thi nu er det sjelden vi ser ham! Vi ser en spidsfindig, smaaløgtig Lensmandsaspirant, som øver sig i Brug af fremmede Ord; vi ser Skolemestere, som bliver halvlærde og holder lange Taler, vi ser Gaardbrugere, som tier, fordi de føler sig utrygge, — meget sjelden ser vi Bonden, som bredt og roligt sætter sin sunde Viden og sin folkelige Dannelsel fuldstændig ved Siden af deres, der har gaat Fagenes Vej og føler sig tryk og

uafhængig. Naar „Bonden kommer“, vil der i vort offentlige Liv komme — ikke endnu mere af Briompesjeri og Fordulghed, Forstandsleg med Ord og Principer, og Handel underhaanden — nej, Grejhed, mere af Hjertelaget og Troen, mere af det rent Menneskelige.

Naar det netop er Bonden, som nu er den største Ordfløver og den forstandskoldeste, faa er det fordi han staar udstø i en fremmed Lejr, baade ræd og mistroisk; det er Forholdene, det er ikke ham. Han er slaaet for noget Andet, det spaar hans dybe Troesliv, hans Viser og Toner og hele djarve Lag, strax han tror sig; det spaar Folkehøjskolerne, og det huster hans gamle Histo-rie. Men det kan kanske vare længe til; thi hans ydre Stel maa have bedret sig som hans indre, han maa sidde fri paa en fri Gaard.

Disse Betragtninger gjør vi bedst foran Biografien af en Trønderbonde. Bønderne derifra har holdt sig mest storfinde; de lever ogsaa under bedre Vilkaar, og meget spaar, at de anden Gang vil gaa i Spidsen, som de gjorde det, da vi første Gang blev til.

Ole Sivert Mortensen Velde er født den 11te Januar 1820 paa Gaarden øvre Velde i Beitstadens Præstegjeld, Nordre Trondhjems Amt. Hans Forældre Morten Olsen og Anna Ols-datter ejede og brugte denne Gaard under tarvelige økonomiske Vilkaar, som ikke tillod dem at affe mere til Børne-nes Undervisning, end den Almue-skolen gav, der som almindelig paa den Tid ogsaa paa disse Kanter arbejdede med faa indskrænkede Midler, at man maatte prise sig lykkelig ved af den at faa saamegen Kundskab, at man slap frem for Præsten. Da Velde tidlig var meget læselysten, fik han som ældste Barn Lov til at gaa paa den i Nærheden liggende Fastskole alle de Dage, dertil var Anledning, hvorved han af Læreren, hans Medrepræsen-tant paa forestaaende Storting, Ja-

Ole Sivert Mortensen Velde.

løb Velde nemlig, blev bragt saa langt frem, at han Konfirmationsdagen stod som No. 1 paa Kirkegulvet. 22 Aar gammel giftede han sig med sin nuværende Kone, Serine Anfindsdatter Bartnæs, og to Aar efter blev han ved lovligt Skjøde Ejer af sin Faders Gaard, hvor han fremdeles bor, og som derved i sin Stilling som norsk Odelsbonde, paa hvilken han efter eget Udfagn sætter mere Pris end alle de Tillidsposter, hans Medborgere senere har betroet ham. Hans Forældre brugte Gaarden endnu et Par Aar, og da han i 1846 overtog dens Brug, lagde han sig med Jær efter Jordbruget, paa hvilket han dog siden 1859 som Følge af Sysler med forskellige offentlige Hverv har ofret mindre Tid og Arbejde end før.

I 1859 blev Velde, 39 Aar gammel, første Gang valgt til Storthingsmand for Nordre Trondhjems Amt, hvorfra han paa de senere Thing har været Repræsentant. I Kirkekomiteen, af hvilken han paa alle ordentlige Thing har været Medlem, fængslede Forarbejderne til Skoleloven af 1860 hele hans Omærksomhed. Han søgte hos sig selv, at han havde faaet for liden Skoledannelse til som Mand i dette offentlige Hverv at kunne arbejde med Lethed og Kraft, og rimeligt nok vilde han derfor — saameget han kunde — virke til, at andre af hans Stansfæller kom til at nyde godt af en bedre Skoledannelse. Det er hans faste Overbevisning, at først naar Dannelsen hos den norske Bondestand har naaet et vist Maal, hvortil Almueskolen ialfald maa være Grundlaget, først da vil den blive istand til at tage sin fulde Del af Statsstyret i Storthingsalen, ligesom den ogsaa først da vil faa det rette Greb paa at styre sine egne nærmere Anliggender paa den Vis, at en lysere Fremtid og et bedre økonomisk Velvære faar et fast Grundlag. Velde gjorde sig ikke synlig bemærket ved sin Fremtræden paa dette Thing, da han som ung og uerfaren var kommen ind i en Stilling, hvori han maatte bruge alle sine Kræfter for mindst at komme saavidt ind i Sagerne, at han ikke gjorde noget Galt. Hans levende Interesse for Almueskoleloven og det foreliggende Forslag til Menighedsraad, hvilket Sidste vistnok i mindre Grad laa ham paa Hjerte, blev derfor ikke stemplet ved lange offentlige Foredrag.

Derimod ser vi ham tage sig op paa de følgende Thing baade som Forslagsstiller og Taler. For at nævne et Exempel af hans Gjerning, fik han saaledes paa Storthinget i 1862 og 1863 nogle Bønder til at foreslaa den af foregaaende Thing tagne Beslutning til en militær Straffelov uforandret gjentagen; man ønskede at vise Regjeringen, at Thinget i denne Sag vilde fare alvorligt frem. Paa et Par smaa Forandringer nær gif Loven igjennem i begge Thing, men blev negtet Sanction. Forslaget bevirkede Velde igjen fremsat paa sidste Thing, som ogsaa vedtog det; denne Gang opnaaede det Kgl. Stadsfæstelse til Lov, hvorved man fik Pryglestraffen affaastet og dermed en Blet taget bort fra vort Samfund, som mindede om alt Andet end civiliserede Tider. Hvad man imidlertid hos Velde mest maa lægge Mærke til, er hans ledende Virksomhed paa Meningerne inden Thinget. Naar han lægger i Vej i sin brede trønderiske Dialekt med Talen bærende fra den dybe Bas opover, alt efter som Meningen kræver et tungt eller tvivlende Udtryk, føler man uvilkaarligt, at her kommer noget Forsvarligt frem, der gjør sin Virkning. Og hvad han siger, er vel overvejet med Anlæg til at slaas igjennem, da han har Evne til at pege paa Urimeligheder i alt Andet end det, han selv forsvarede. Desuden har han Mod til at gaa frem i Trængselens Stund og til at staa ved et Tilbagetog, om han er gaaet forlangt. Vi skal saaledes minde om det pudsigste Tilfælde paa sidste Thing, da han i Indkommanderingsagen stemte mod sit eget Forslag, efterat Rektor Steen havde udredet Nødvendigheden for ham til at stille sig i denne Modsigelse.

Naar vi i Korthed skal betegne Veldes politiske Tænkesæt, saa staaer han med sine Meninger paa Frihedens Grund. Størst mulig Selvvirksomhed i alle Forhold uden Indskrænkning af hemmende Baand udvikler efter hans Mening bedst, da personligt Ansvar vækker Folks Lyst og Evne til paa den fornuftigste Maade at være med i Samfundsbygningen. I kirkelige Sager ser vi ham saaledes ivrig at kæmpe for Sognebaandets Løsning, da denne Foranstaltning efter hans Over-

bevisning vil virke helbringende baade for Kirke og Stat. Desuden vil han have fri Religionsbekendelse for Størstedelen af vore Embedsmænd, Jury og Indførelse af aarlige Storthing som en Løstestang til vort Lands Indvaanere og som Middell til en hurtig Overfættelse af de politiske Institutioner og Tanker, der ved i rette Tid at blive førte frem saameget bidrager til et Folks Fremvært. I Bevilgningsfager hører han til de Sparfommelige, navnlig ønsker han Indskrænkning i Militærbudgettet; men paa den anden Side prutter han ikke paa Skillingen, og han har gjentagende været med paa at bevilge til videnskabelige og literære Djemed.

I sin Kommune har han været en betroet Mand, fungerer som Forligelseskommissær fra Aaret 1848, stadig været Medlem af Kommunebestyrelsen dels som Repræsentant, dels som Formand og dels som Ordfører, Medlem af Skole- og Fattigkommissionen, i Bestyrelsen for Bygdens Assuranceelskaber m. m. Inden Thinget har han haft forskellige Hverv som Medlem af specielt nedsatte Komiteer. Vi tror, at Velde med sin Begavelse og sin Lyst til at være i det offentlige Livs Gjerning i Tidens Løb vil arbejde sig op til en af de mest indflydelsesrige og ansete blandt Storthingsbønderne.

Ludvig og Anne Marie.

(Oversat og bearbejdet efter Melchior Meyr.
(Forts. fra No. 29).)

Præsten betragtede deltagende Pigen: „Jeg tror dig, mit Barn; thi jeg kjender Sagen.“ Anne Marie saa taknemlig paa ham og vedblev: „Jeg har ikke sagt det paa den Maade, at jeg vilde fritage mig selv for al Skyld. Jeg har altid forstaaet, at det vilde give Fortræd, og det stor Fortræd, og at Storbondens Familie vilde blive dygtig vred paa mig. Men, Hr. Pastor, hvis De havde set, hvor god Ludvig var imod mig, saa vilde de vist ikke være saa streng imod mig, fordi jeg gav ham det Svar.“ Hun tilføjede med et Suf: „Det er nu engang saa, at der er Noget i os, som er stærkere end baade Vilje og Frygt.“

Præsten nikkede alvorligt; han var ogsaa af den Mening. Opvuntret herved, blev Pigen ved og sagde med rødmende Selvsjælelse: „Jeg vil oprigtigt tilstaa for Dem, Hr. Pastor, at jeg ogsaa holder lidt paa min Vre. Jeg hører til brave Folk og tror ikke at nogen Familie skulde behøve at skamme sig ved mig. Jeg har lært Noget og har været en skikkelig Pige i hele mit Liv.“ „Men,“ vedblev hun ikke uden en Smule Bitterhed — „om En lader sig mærke med, at dette er ligesaa meget værd som Guds og Guld, saa siger man, at hun ikke er rigtig Klog!“ Skamfuld over sin Hefstighed og det stærke Udtryk, hun sidst havde brugt, tilføjede hun: „Om Forladelse, Hr. Pastor!“

Den gamle Mand smilede og sagde: „Men sig mig nu, hvad forlanger du, at jeg skal gjøre? Hvorledes mener du, at jeg kan hjælpe dig?“ — „Hr. Pastor,“ idet hun tydeligt samlede alle sine Kræfter, „jeg er kommet til Dem, fordi jeg gerne vilde sige Dem, hvad jeg har bestemt mig til. Ludvig har lovet mig Hjerte og Tro for evig Tid. Jeg kunde saaledes holde mig rolig og overlade Alt i Guds Haand. — „Men,“ vedblev hun, idet hendes Bevægelse tiltog, „jeg vil ikke gjøre disse Folk ulykkelige, og jeg holder mig altså god til at trænge mig ind i en Familie, som ikke vil vide Noget af mig.“

Hun stansede lidt, og man kunde godt se, at hun med Møje samlede sine sidste Kræfter; derpaa sagde hun med en Stemme, som hun forgjæves stræbte at give lige saa megen Fasthed som tidligere: „Jeg vil give Ludvig sit Ord tilbage, han skal for min Del være fri og faa Lov at gjøre, hvad han vil. Jeg vil drage bort herfra, saa at jeg aldrig faar se ham mere, og han aldrig mig. Jeg har en Slægtning ved Stuttgart; hun vil nok tage mig til sig. Jeg skal ikke lade høre mere fra mig, og det skal være, som om jeg ikke mere var til i Verden. Jeg vil — Men dermed var den brave Piges Kraft forbi. Hendes Mund skalv, Stemmen svigtede hende, og Taarer trængte frem. Hun søgte at tvinge sig, men kunde ikke. Thi netop som hun gjorde, hvad krænkter Selvs-

lelse og Højmodighed bød hende, klyngede hun sig til den Elskede med en Smerte og Kjærlighed saa dyb og glødende som nogen sinde forhen.

Præsten saa paa hende, mens hun stod foran ham og gav sine Taarer frit Løb. Han rejste sig op og greb hende som en Far i Haanden, idet han sagde: „Vær du rolig, min Ven, du har gjort ret. Vil du ogsaa underrette Ludvig om alt det der?“ — „Ja, Hr. Pastor!“ svarte Anne Marie.

Da hun var gaat, tænkte Præsten paa, hvorledes han kunde lade det saa, at ogsaa Storbonden gjorde ham til sin Fortrolige. Dette maatte tages med stor Forsigtighed, om det skulde gaa godt. Om Præsten var gaat hen til ham og med en Bodsprædikants Mine spurt, hvorledes det var fat med Uenigheden mellem Far og Søn, saa skulde han herved kun have opnaaet at faa en grov Mund. Men til dette Slags Sjelesørgere, som i sit Hjertes Jær tjener Gud med Uforstand, hørte den erfarne, gamle Præst ikke. Han havde et Stykke Kvæg, han skulde sælge, og da han engang mødte Storbonden, bad han, om han, som forstod sig paa Tingen, vilde komme op og se paa det og sige, hvad det var værd. Bonden fulgte ham meget gerne; han havde nok ogsaa gjerne talt med ham om den Nød, som trykkede ham, hvis det bare havde „taget sig ud.“

Da han kom op i Præstens lille Tjøs, tog han meget alvorligt fat paa Beredsættelsen. Præsten takkede ham og roste hans Kyndighed, — og spurte derpaa efter Et og Andet hjemme, efter Aaret, om Alt stod godt osv.; dernæst ogsaa til dem selv. Bonden svarte med et Suf: „Friske er vi Alle, Hr. Pastor; men De kan tænke, hvorledes vi er tilmode efter det, som har gaat for sig hos os.“ — „Ja, ja,“ sagde Præsten, „jeg har hørt om det og har rigtig ondt af Eder.“

Storbonden, som gerne vilde lette sit Hjerte, sagde derpaa: „Jeg kan endnu ikke begribe det, hvormeget jeg end tænker over det. Den godmodige Gut er med Et blevet lige som forherjet og vil gifte sig med en Pige, som — ja, jeg vil ikke sige, hvad jeg mener, saa De hører det, Hr. Pastor. Naar jeg saa ikke staaer færdig til at sige ja, render han sin Vej og tar Tjeneste. Og det gjør han paa samme Tid, som han kunde faa baade Gaard og Brud, — Brud og Herregaard —, en Anden vilde takke Gud paa sine Kne, om han kunde faa det!“

Den gamle Præst sølte sig fristet til at smile ad dette stærke Udtryk; men han holdt sig og satte et alvorligt Ansigt op, som Bonden godt kunde tage for samtykkende. „Al, Hr. Pastor“, raabte han, „Verden maa være bleven anderledes, end den var i min Tid. Jeg har ogsaa været ung.“ Og nu beskrev han, hvad han forstod ved at opføre sig vel, og Præsten var enig. Dernæst, hvor galt Ludvig havde haaret sig ad, og Præsten var fremdeles enig; endelig, at Sønnen maatte komme til Faderen og ikke Faderen til Sønnen, og Præsten sagde det Samme.

Saamegen Enighed fandt Storbonden, at han næsten kom i godt Lune ved det, — og da lod Præsten falde: „Det kan hændes, at denne Sag gaar bedre, end De tror.“ — „Hvorledes det?“ spurte Storbonden. — „Jo,“ svarte den Anden, idet han opmærksomt fastede sit Dje paa ham, „for nogle Dage siden var Anne Marie hos mig, ene og alene for at sige mig, at hun ikke vilde være Skyld i, at der skulde være Uenighed i en saadan Familie som Eders, og at hun holdt sig for god til at trænge sig ind i den, hvor man ikke vilde vide Noget af hende. Hun sagde, at hun havde besluttet sig til at give Ludvig sit Løfte tilbage, og at hun ikke paa nogen Maade vilde være til Hindre, om han kunde blive lykkelig med en Anden.“

Storbonden stod og Iyttede og vidste ikke, om han hørte rigtig. Derfor spurte han tvivlraadig: „Har hun virkelig sagt det til Dem?“ — Præsten svarte med et Alvor og et Estertryk, som maatte fjerne al Tvivl: „Saa sagde hun, Ord til andet. Hun har lovet at skrive det Samme til Eders Ludvig, og jeg indestaar for, at det vil blive gjort.“

Bonden blev ganske stum: det traf ham midt i Hjertet. Han var i Bund og Grund en hæderlig Mand, som gav Enhver Sit, og det var kun hans Brede og dybe Sorg, som havde forledt ham til at dømmes uretfærdigt. Nu maatte han

erkjende, at en Jente, som han havde udfjældt for et hykkelft og farligt Menneſte, havde handlet over al Forventning retſkaffent mod ham. Han ſagde med meget alvorligt Anſigt: „Har hun gjort det, ſaa er hun bedre, end jeg tænkte.“

„Ja, man maa lade Enhver vederfares ſin Ret,“ ſvarte Præſten. Anne Marie er brav, ſlink, forſtandig, velopdragen og vilde gjøre Enhver lykkelig — — — „Som var af hendes Stand!“ lagde Bonden til. „Jeg vilde netop ſagt: naar de ydre Forhold paſſede ſammen,“ ſvarte Præſten, — og ganſte letvindt ſpurte han: „Hvorledes ſkal det nu blive med Ludvig? Hvad har I beſluttet Eder for?“ — Bonden kunde ikke bare ſig for at fare lidt op. „Beſluttet?“ raabte han. „Jeg tror ikke, at der kan være noget at beſlutte om den Ting. Skal jeg vende efter ham! Skal jeg kanſke tigge ham om at komme tilbage!“

„Nej,“ ſvarte Præſten alvorligt, „det ſkal I ikke! Han maa give efter, han maa komme igjen og give ſin Far den Ret, ſom ham tilkommer!“ — „Det glæder mig,“ ſvarte Bonden, „at De tænker ſaa, Hr. Paſtor. En anden nyſtuderet Herre havde vel ment, at jeg ſkulde ladet Gutten raade ſig ſelv. Men De kjender Verden, Hr. Paſtor; De ved, at der er mange andre Ting, ſom En maa tænke paa, naar En ſkal gifte ſig, og det er nødvendigt, at Faderen tænker og har Forſtand for ſin Søn.“ Efter at have talt diſe Ord lettede han paa Hverdagſluen, hvis fordom koſtbare Peltſvert var blevet noget rødligt med Aarene, og ſpurte: „Var der ellers Noget, Præſten vilde?“ „Nej,“ ſvarte den gamle Mand, „jeg takker Eder for Ederes Billighed.“ — „Saa vil jeg ſige Farvel,“ ſagde Bonden og fjernede ſig med langſomme, værdige Skridt.

Denne Samtale havde gaat for ſig dels i Tjøſet, dels ude i Præſtegaardens Gaardsrum. Den gamle Mand gik op paa ſit Studerekammer igjen vel tilfreds med at have vundet Bondens Fortrolighed. Det, han havde fortalt om Anne Marie, havde ſænkent en Spire, ſom kanſke kunde ſtyde op og bære god Frugt. Storbonden vilde fortælle ſin Huſtru og ſine nærmefte Slægtninge derom: de brave Folk blandt dem vilde ſynes om hendes Retſkaffenhed, de ſtolte om hendes Selvſøleſe.

Saa gik det. Saaſnart Storbonden var kommet hjem og havde fortalt Konen om ſin Samtale med Præſtemanden, vidſte Moderfølelſen ſtrag af dette Omſlag at udbringe en Undskyldning for Ludvig. „Naar Anne Marie,“ ſagde hun, efterat hun havde ſtaaet og tænkt en Stund, „er ſaa dan ſkikket, ſaa ſjønner jeg nok, hvorfor Ludvig holdes ſaa ſvært af hende. Den Værefte i Landsbyen er hun nu ganſke viſt, og naar hun nu dertil er ſaa retſkaffen og har ſlige Tanker i Hovedet — ja, det er det, ſom har forført ham. — Hvad mener da Præſten, vi ſkal gjøre?“ Storbonden, ſom ſyntes, at denne Tale røbede en betænkelig Mildhed, ſvarte ſtrængt: „Præſten er ganſke enig med mig. Han ſkal gaa der, indtil han kommer af ſig ſelv, og vi ſkal paa ingen Maade give efter for ham.“ Konen, ſom tænkte paa Pigens Dpplagsbrev og dets Virkning paa Ludvig, ſagde: „Vi ſaar haabe det Bedſte!“ Derpaa tilføjede hun: „Jeg har i Grunden endt af Anne Marie. Bare vi kunde finde en Mand, ſom paſſede for hende! Men jeg kan nok altid tænke mig, at naar hun miſter en ſom Ludvig, vil hun aldrig kunne blive tilfreds med nogen anden.“ — „Aa Snak!“ ſvarte Storbonden, „gjør dig ikke ſaa ſtore Indbildninger af din halvgale Gut. Der findes da andre Mandfolk i Verden, ſom kan troſte en ſaa dan Jente.“ — Med diſe Ord gik han ud.

Det Førſte, Moderen gjorde, var naturligvis at gaa til ſin Datter, Landhandlerkonen, og meddelte hende, hvad hun havde erfaret. Begge roſte Anne Marie og beklagede, at hun ikke var Gaardmandsdatter, for da havde der ikke været Noget at udſætte paa hende. Snart var hele Familien underrettet om Nyheden, og Alle ſang Pigens Pris, naturligvis paa den Betingeſe, at hun mente det alvorligt og opgav enhver Fordring paa Ludvig.

I Familien var der dog et lidet Medlem, ſom havde meget liden Sans for Familjens Velſærd, men deſto mere for det elſkende Pares Lykke. Det var „Beslehans,“ Landhandlerens ældſte Gut. Han elſkede Ludvig, fordi han var ſaa ſnil til at lege med ham, og han holdt ogſaa meget af Anne Marie, fordi hun var vakker, og fordi hun altid

klappede ham og talte med ham. Han hørte og ſpurte ſig til ſaa Meget, at han havde ſaa nogenlunde Rede paa Sagen, og i den ſidſte Tid havde han været meget ærgerlig over, at to ſaadanne pene Folk ikke kunde ſaa Lov at være ſammen. Han forſikrede gjentagne Gange ſin Mor, at de to maatte ſaa hinanden, og endelig bad han hende om at tale til Bedſtefar om det. Moderen ſvarte ham, at det fik han gjøre ſelv. Og „Beslehans“ tog Mod til ſig og frembar ſin Bøn for Bedſtefar og ſluttede med at ſige, at det nok ikke var noget andet Raad for, end at de to fik hinanden. Gubben ſaa forundret paa ham og ſpurte, hvem der havde ſat ſlige dumme Ord i Hovedet paa ham. „Beslehans“ ſvarte alvorlig: „Jeg ſelv, Bedſtefar,“ og gjentog ſin Bøn. For at kvæle ſaadanne Tanker i ſin Spire ſatte Storbonden et biſtert Anſigt op og ſagde barſtt: „Du er en næſevis Unge! Diſe Ting kommer dig ikke Noget ved!“ Gutten gabede forſkrækket paa Bedſtefar og gik et Par Skridt bagover, men opgav ikke ſin Vilje for det, ſom vi ſiden ſkal ſe.

Men mens Anne Marie fik Ros af den hele Landsby for ſin Beſlutning, havde hun endnu ikke ſaa ganſke gjort ſig fortjent til den; thi Brevet til Ludvig var endnu ikke ſkrevet! Hun havde gjort flere Forſøg baade i Hovedet og paa Papiret, men kunde ikke finde Ord, ſom vare hende tilpas. Hun vilde ſkrive et ærligt Brev, ſom kom fra Hjertet; men det, hun nu havde at ſige ſin Elſkede, vilde ſlet ikke komme fra Hjertet. Turde hun ogſaa efter alt det, ſom var ſket dem imellem, endnu engang ſpørge ham, om han virkelig vilde blive hende tro? En hel Uge gik med under Betænkning. Endelig mærkede hun, at der var ſtor Glæde over hendes Løfte i Storbondens Hus. Denne Glæde over at „blive kvit hende“ bragte hende igjen i den rette Stemning. Hun ſatte ſig ned og ſkrev uden at ſtanſe Følgende:

„Hjertenskjære Ludvig!

Jeg havde aldrig troet, at jeg ſkulde komme til at ſkrive et ſaadant Brev til dig, ſom det, jeg nu maa ſende dig. Men ſaa dan er nu Verdens Gang. Man har de allerbedſte Forſætter; men ſaa kommer der Noget iveren og bringer En til at handle anderledes, end man fra Førſt af har tænkt. Siden jeg ſidſt ſkrev dig til, er der ſket Noget her — ſaa længe jeg har levet, har aldrig Noget gjort mig ſaa ondt og krænket mig ſaaledes ſom dette. Jeg vil nu fortælle dig det. Da din Far og Mor ſer, at du virkelig ikke kommer igjen, har de ladet ſin Vrede gaa ud over mig; de har ſagt til Folk, at jeg har fanget dig, fordi jeg havde god Lyſt paa at blive en rig Bondes Sønneſone. O, de rige Folk! Du maa ikke tage mig det ilde op, Ludvig; men de er ſig ſelv lige overalt. De tror, at der ikke findes noget Bedre til i Verden end deres mange Penge, og naar andre Menneſker gjøre Noget, ſaa gjør de det ene og alene for at ſaa ſaa mange Penge, ſom de ſelv har.“

„Foruden diſe uſandſærdige Beſtyldninger mod mig har jeg ogſaa maattet høre, at dine Skyldfolk er aldeles ulykkelige over denne Sorg, ſom jeg ſkal have forvoldt dem, og at der var Sorg og Kummer i dit Hjem. Og det er ſandt, Ludvig, ulykkelige har de været!“

Betænk nu det, Du ogſaa Ludvig! Dine Forældre vil ikke vide Noget af mig og foragter mig; med deres gode Vilje ſaar vi aldrig hinanden; du vil aldrig paa en Gang kunne leve lykkeligt ſammen med dem og med mig. Du vil i et Øgteſkab med mig ikke komme til at kunne føre et ſaadant Hus ſom det, du er vant til, og vil komme til at mangle mange Ting, ſom du kanſke vil have ondt for at undvære. Betænk alt det! — For mig behøver du ikke at være bekymret. Og om jeg end ingen Lykke mere ſaar i Livet, ſaa kan jeg dog ſige, at jeg har været lykkelig. Jeg vil drage til Würtemberg, ſaa at jeg aldrig mere kommer i Ederes Bei. Og naar ſaa Regine blot kan fortælle mig, at du er lykkelig, ſaa ſkal det være min Glæde.“

„Lev vel! Jeg har holdt mit Løfte og gjort, hvad mit Hjerter byder mig. Derved nu Alt, hjertenskjære Ludvig! Tænk ikke ilde om mig og tro ikke, at jeg er anderledes ſindet mod dig nu end før! Jeg kan ikke handle anderledes; jeg hengiver mig i det, ſom maa ſke. Skriv mig uden Sky til om, hvad du vil gjøre, eller lad

mig vide det paa anden Maade, om du ſaa hellere vil!“

Da hun havde ſkrevet dette Brev og læst det igjennem, forekom det hende, ſom om der var for megen Bitterhed deri og for liden Kjærlighed. Hendes Elſkede blev jo formelig indtrængende bedt om at opgive hende; hun frygtede for, at hun til Syvende og Sidſt kunde komme paa den Tanke, at hun vilde blive ham kvit. Hun læste det endnu engang og ſtod tvivlraadig om, hvad hun ſkulde gjøre. I ſamme Øjeblik aabnede Regine Døren og kom med et lidet Brev; det var Indbydteſen til Nørblingen! Anne Marie følte, at hun maatte gjøre en Ende paa dette. Hun ſkrev nedenunder paa ſit Brev: „I dette Øjeblik bringer man mig din Indbydteſe til i morgen. Du indſer, at jeg nu ikke kan komme. Læs førſt mit Brev og giv mig et Svar. Lev vel! Lev vel!“ Hun lagde raſkt Brevet ſammen, forſeglede det med en liden Mynt og gav Regine det, ſom gik til Nørblingemarkedet.

Hus af vindtørret Sten.

(Meddelt af Bankchef Frølich).

Af Kriſtiania Kommuneſtyrelſe er nedſat en Kommitte for at drøfte et Forſlag til en forandret Bygningslov for Kriſtiania. Man vil, væſentligt for at give den mindre bemidlede Mand Gyde til at ſkaffe ſig en billigere Bolig, tilſe, at der paa viſſe Bydele, langs Byens Grænſer, kan opføres Træhuſe. Da Fare for Iſdebrand imidlertid paabyder at forlange en uforholdsmæssig ſtor Tomt, for at ſjerne Huſene fra hinanden, er Indrømmelſen ikke ſtor; thi Grunden er jo meget dyr.

Paa mine Rejſer i Udlandet, har jeg haft Lejlighed til at lære at kjende Bygninger af vindtørret Sten, og diſe, der ikke har den Fare for Iſdebaade ſom Træhuſe, vilde ſjældent kunne mindre Tomt; de er ſædeles meget billigere og de kan for det meste opføres af Arbejdsmanden ſelv og hans Familie. Jeg vedlægger en Beſkrivelse af Bygningsmaaden; thi hos os er den ikke kjendt; jeg ved her kun eet Hus, ſom er bygget paa denne Maade, nemlig et i Nærheden af Kongsvinger, maatte det ſpørſte Privathuſe i vort Land; og dette har nu i omkring 50 Aar ſtaaet ſin Prøve.

I det jeg henviſer til det Efterfølgende, udhæver jeg ſpecielt Vigtigheden af, at det ſaadant muligt maa undgaa, at der kommer Regn paa Murene under Opførelſen. Der turde i ſaa Hensende være andre og ſtrære Forholdsregler at tage end de af Gernar foreſaaede. Endvidere ſkal jeg tillade mig at bemærke, at Ler, der er blandet med Sagsis, rimeligvis behøver længere Tid til at tørre end ublandt Ler, og at Kalkpuſen vel neppe holder ſaa godt umiddelbart paa Ler, ſom paa den førſt med Tjære overſtrøgne Ler. Hvad enten man nykter ſagsisblandt Ler eller ublandt Ler, bør Dverſtrykning med Tjære ikke undlades.

Bygning af Ler eller vindtørret Sten, har ſom bekjendt ligeſra de allerbedſte Læber holdt ſig til vore Dage. Skjønt Rendelet (art de batir, tome II) endog har bygget et Slot efter denne Methode (han ſiger at have Erfaring for, at Maſſen bliver ſaa haard, at der maa anvendes ſtarke Redſtaber for at kunne gjøre Hul i Murene), har vore Dage ialmindelighed troet det rettet at indſtrænke Brugen til Landbovaaninger og mindre Huſe i Byerne.

Naar man tidligere har troet, at Brugen alene gik an i ſydligere Lande, ſynes medfølgende Beretninger fra Slesvig og Sverig at viſe, at dette har været Fordom. Vi har ikke kjendt til Fremgangsmaaden, og Træhuſe har ogſaa til for nylig været billige Huſe. Siden Dr. Gernar med ſaa ſtort Held har givet Stenen et Overdrag af Kalk og Tjære, ſom fuldſtændig holder Fugtigheden ude, ſynes den ſidſte Indvending mod deres Anvendbarhed ogſaa i de nordligere Lande at maatte falde.

Hvad en Forbindeſe af Kalk og Tjære virker, har man hos os viſt, om end ikke i Arkitekturen, ſaa dog i Skibsbyggeriet, hvor det er meget almindeligt, at man tætter Materne paa Jartøjer med kalkblandt Tjære.

Vigtige Beſparelſer ved Bygninger.

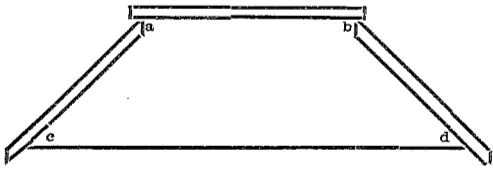
Efter Dr. F. G. Gernar.

Jeg tillader mig at henlede Dmærkſomheden paa en Bygningsmaade, ſom ogſaa her i Norden i mere end en Menneſkealder har ſtaaet ſin Prøve. Det er den Bygningsmaade, ſom Hertugen af Auguſtenborg har an-

vendt paa sine forrige Besiddelser gennem hans daværende Arkitekt, Hr. Grotrian.

Naar imidlertid Læseren hører, at her er Tale om at bygge med Lufttørret, ubrændt Mursten, eller om Mure, der er dannet af blot ved Luftens tørret, og med Ler og Sand (Lehrmörtel) forbundet Løsten, saa er der Fare for, at han med det samme fatter Fordom. Thi Verhøyet staar nu i et slet Ny. Det hjælper lidet, at Afstyrene og Babylonierne deraf opførte store Pragbygninger, da deres varme og tørre Klima ikke kan sammenlignes med vor kolde og fugtige Luft. Hvorledes man skulde kunne beskytte dem mod denne, deri bestod netop Opgavens Vanskelighed, forbi nemlig intet Overdrag af Kalk eller Cement hester paa den raa Lermasse. Kun ved Hjælp af Tjære kan det ske; den forbinder sig paa det Inderside saavel med Lervæggen, som med Kalkpubsen, ja gjør den sidste uforgjængelig. Ved de hertugelige Bygninger gik man frem paa følgende Maade: Grundlaget, som maa være fast, blev opført af godt brændte Mursten og godt tilberedt Kalk og i saa stor Højde, som Byggegrundens Fugtighed gjorde nødvendig; derefter blev Grundlagets øverste Flade gjentagende bestrøget med ophedet Tjære, indtil Overfladen var glindsende; derved kunde den brændte, porøse Sten ikke slippe Fugtighed op til Lervæggen. Naar Tjæreoverdraget var fuldstændig tørret, gaves endnu et nyt, og mens dette endnu var klæbrigt, blev derpaa lagt et enkelt Lag af fastbrændte Mursten i godt tilberedt Kalk. Paa dette Lag blev nu Lerkagerne opmuret; de var tilvirket af en tilstrækkelig fed og teglværtsmæssig tilberedt Ler og fuldstændig tørret; de blev (uden at vædes) opmuret med Ler og Sand (Lehrmörtel) indtil Bjælkelagets Højde. Samtidig blev paa Murens indre Side lagt et Lag med brændte Sten eller tynde Plader for at ikke Bjælketrykket skulde bestådig de ubrændte Teglsten. Efterat derpaa Muren var forfat indtil Taget, gaves Overfladen samme Beskyttelse som Grundlaget, at ingen Fugtighed kunde trænge ind gennem Taget, om dette nemlig etsteds skulde gaa itu. Saa snart nu Ydermuren er tørret, hvilket i gunstigt Vejr sker i meget kort Tid, fordi Ler- og Sandblandingen kun har liden Fugtighed, bliver den overstrøget en Gang med ophedet Tjære og er allerede derved forløb sigret imod Luftpaa-virkning. Væggene saa naturligvis slygge og sorte ud, og fordi ogsaa Solen og Luften tog paa Tjæren, skyndte man sig, strax Tjærelaget var blevet haardt, at give et nyt, og paa dette, mens det endnu var klæbrigt, blev Kalkpubsen paa-kastet og inddrevet med Tjæreoverstrøget, hvorved den ikke blot blev fast forbundet med Muren, men ogsaa ved Blandingen med Tjæren gjordes langt varigere. Det var Træ-tjære, som blev brugt paa Augustenborg, men sandsynligvis vil Stenfulstjære have samme Virkning.

I Almindelighed søger man, for Ydermuren faar den sidstnævnte Bedækning, at bringe den under Tag, for at den skal beskyldes mindre, om der indtræffer vedholdende Regnvejr. Indtræder dette under Murarbejdet, bedækker man den øvre Flade med Straa eller Mattr. Det vilde rimeligvis være fordelagtigere at have staaende færdig en tilstrækkelig Mængde af smaa Bordtag, for at man i Nødsfaldet uden Forhaling kunde lægge disse paa, naar Fare viste sig. Det vilde ogsaa kunne staves tilveje uden synderlig Bekostning; der behøves nemlig til enhver Bygning en hel Mængde Bord, og af disse kunde man f. Er. forbinde tre og tre i deres hele Længde med nogle faa Spiger, uden at de derved tog nogen Skade. Tilskjærer man nemlig to smaa Træstykker i Formen a. b. c. d. og spigrer paa dem tre tynde Bord,

saaledes at det øverste bedækker de tvende andre, vil man i Bordenes hele Længde erholve et Tag, der rager tilstrækkeligt ud over Muren. En Pladstreg for Spærværket er opsat og for Muren er blevet tjæret, kan bortskyde hele Stykker; der maa derfor itide sørges for en Afledning.

Storsten og Pibe bør bygges af brændt Sten for den idelige Rengjørings Skyld. Dør- og Vinduesaabningerne blev ogsaa givet en Indfatning af brændt Sten, dog synes dette helt ufornødent, naar der kun bliver sørges for, at Kanterne gjøres stumpvinklede. Allermindst tør man forsømme under Vindueskarmene, enten ved Blikstykker eller Konsolbænker, at sørge for, at nedløbende Vand afledes fra Muren.

Til Tag brugtes paa Augustenborg Straatag, og disse vil vel, hvor Straa eller Rør er billigt, være letvintest; men man er jo ræd dem for deres Brændbarhed. Denne Fare er man dog nu efter utallige Erfaringer kommet over ved de nyeste Filtage eller ved de nyere Straapaptage, hvilke, naar de bliver rigtig lagt, ogsaa synes at være bedre end alle andre. De er billigere end Tagsten, de har

kun Femte- eller Sjettedelen af disses Vægt, tynger derfor langt mindre paa Bygningen. De medfører af samme Grund ogsaa megen Besparelse med Hensyn til Bjælkewærket og fritager for den flemme aarlige Istandsaetten af Tagstenene, — at sige naar de engang for alle er gjort tætte.

Er nu det Indre af Bygningen beskyttet, gaar man iver med Mellemvæggene og sætter dem i Forbindelse med de dertil forberedte Ydermure. Grundlaget til Mellemvæggene lægges bedst paa samme Tid som Ydermurenes og med samme Forsigtighed. Skal de indre Vægge hvidtes, saa bliver Kalkpubsen paa samme Maade som med Ydermuren. Dvsfer man derimod at give Værelserne Tapeter, saa lægger man intet Tjæreoverstrøg paa Væggen, men glatter denne simpelt hen ved Afstrøning, og overstrøger den efter Tørringen med Limvand, hvorefter Tapeterne uden videre oplæbes paa Væggen. Jeg har selv i 1846 havt et Værelse, der i Maret 1811 var blevet tapeteret paa den beskrevne Maade. Naturligvis var Tapeterne i de 35 Aar blevet aldeles tilstrøget og Farverne ikke til at se; men de var intet Sted sprunget eller forøvrigt bestadiget, tværtimod, nye Tapeter kunde umiddelbart have været klisset ovenpaa de gamle.

Om Varigheden af disse Bygninger følgende: Aar 1829 opførte Hertugen en Staldbygning for Ræcehest. Den havde en Højde af omtrent 12 Fod til Straataget, der ikke var forsynet med Tagrende; den havde med Vest en Længde af omtrent 100 Fod, uden paa denne Side at have nogenformelt Beskyttelse. Murpubsen paa denne Væg var saaledes fuldkommen prisgivet de vestlige Storme og Regnbyger; ogsaa Vanddryppene fra Taget blev pisset ind imod den. Virkningen af disse Forhold, saaledes som jeg ved min sidste Undersøgelse i Maret 1847 iagttog den og som Folk senere har set den, — er afgjørende. Ikke en eneste Spræk i Kalkpubsen, og endnu mindre noget befa-diget eller affsprunget Sted var til at opdage. I Altona paa mange Pragbygninger, der havde den samme Bellig-genhed, tiltrængte Cementen forsvækket Reparation, og Hu-sene havde dog knapt staat halvt saalange.

Den Paaastand, at en saadan Lervæg i visse Henseender besidder større Fasthed, end en af brændt Sten og med sædvanlig Kalk vil rimeligvis synes svær; men derom følgende: Et Tilfælde førte mig 1847 ned i Stalden, netop som man skulde gjøre en Forandring og derfor hugge væk den nederste Del i en Længde af 6 Fod og i en Højde af 3 Fod og i fuldkommen lige Linjer. Da saa jeg, at den derover staaende 9 Fod høje Væg ikke havde en eneste Spræk at opvise, Noget man neppe kunde have ventet ved en sædvanlig Mur. Dette Forhold kan rimeligvis forklar-es derved, at Lerkagerne og den Ler- og Sandmasse, hvormed de forbindes, forener sig til en fuldkommen lige-artet Masse og derfor holder fastere sammen.

Under alle Omstændigheder er Fastheden fuldkommen afhængig af, at Muren gjøres tør, saa enhver Art af Fug-tighed holdes ud; thi Fugtighed vilde forvandle den til en blød Masse. At imidlertid Tjæreoverstrøget her gjør Tyl-dest, blev stadfæstet af Staldbetjeningen, der forsikrede mig, at i de for Ræcehestene indrettede, særskilte smaa Værelser, som var hvidtede, skød Hestens Uddunstning om Vinteren ned af Væggen, som om denne havde været overstrøget med Djsfarve. Dette kan ikke have hidrørt fra Kalken, der indsjuger Dampen, det maa være Tjæreoverstrøget.

At saadanne Lervægge ogsaa er tørrere og varmere end Mure af brændt Sten er let at begribe. Perforiteten og Haarrørsvirkningen i de brændte Sten gjør, at de suger i sig Fugtighed, og slipper den videre; tykke Murstensmure bliver altid gennemtrængt af langvarigt Regn, naar det staar lige paa. Luften finder ogsaa Vej igennem dem; de tager, som bekjendt, en betydelig Andel i Bygningernes Ventila-tion og kræver derfor stærk Brændsel om Vinteren. Lervæggen lider derimod ikke af denne Porøsitet, og Tjære-overstrøget holder aldeles Fugtigheden ud.

Det var kun enetages Bygninger, hvilke Hertugen med saa stort Held lod opføre paa sine fæstnings Besiddelser, og udenfor disse strækker sig altsaa ikke min Erfaring. Dog ser jeg ingen Grund til, at ikke den samme Fremgangsmaade kunde, i forandrede Forhold, bruges til større Huse. Grun-den maatte gjøres fastere, Soffelen sværere, Muren bredere, og Forsigtigheden øges, især med Hensyn til det sværere Bjælkewærk.

Til Slutning dette: Det er bedst at lage Lerkagerne tidlig om Foraaret, holde dem vel under Tag, strax de er tørre, og være færdig med Bygningen, i alle Fald dens ydre Klæbning, før Vinteren kommer. Og jeg raader til, at man holder sig til de smaa enetages Huse, saalange man maa bruge Arbejdere, som ingen Erfaring har.

Hvor billige er ikke disse Huse! Efter Arkitektens For-klaring kostede 1000 saadanne Lerkager, der blev teglværts-mæssig forarbejdet og formet paa en nærliggende Mark, i Arbejdsløn og Godtgjørelse for Hestehjælp kun 2 Mark Courant (64 h norsk), mens brændt Sten, uden at regne

Transporten fra Teglværket, vilde have kostet 15 Mark (4 Spd. norsk), altsaa Transporten medregnet, mere end det Dte dobbelte.

Tjæreoverstrøget, (der forøvrigt ligesaa lidt som Kalkpub-sen ubelukkende bør regnes som en særegen Udgift ved denne Bygningsmaade, da ogsaa Murstensmure tiltrænger Af-pubning eller Spætning og anden Forsigtighed forat hin-dre Opstigning af Fugtighed), saaes at have kostet en Spølgroschen pr. □ Alen, naar Værdien af en holstenst Rande Tjære sættes til otte Schilling Hamburger Courant. — Til et tvende Ganges Overstrøg af 48 Kvadratfod Væg medgaar nemlig to Kander Tjære. Ogsaa derved spares, at fra Soffelen af ingen Kalk mere nyttes, ligesom ogsaa Dymuringen selv bliver simplere og snarere, saameget mere som Stenene ikke skal fugtes. Opsføres Bygningen paa en Grund, der har Ler, vil Udgravningen af Kjælbereren gratis levere Material. Selve Tilvirkningen af Lerkager er saa simpel en Bedrift, at Enhver, der skaffer de fornødne Red-skab, kan udføre den. Væses alle disse Besparelser ret, turde det findes, Bygningsomkostningerne kommer ned til en Halvpart, paa sine Steder maatte til en Hjerdepart.

Selv om man ikke skulde vove sig til flere Etager høje Hus, vil man paa Landet, hvor Grunden ikke er kostbar og Bygningen kan gives i Udstrækning, hvad den mangler i Højde, saa stort Brug for dette Materiale, ogsaa til Sko-lehus, Præsteboliger, ja selv til mindre Kirker. Nyttens er sikker, naar bare Arbejdsmaaden er det. Erfaring maa jo til; men man maa ikke sty Prøverne; thi paa den Maade kommer atbrig noget Nyt frem.

Udtog af et Brev fra Hr. Bruskpatron J. O. Sundst røm, dateret Charlottenberg i Wermeland 3 Martz 1868.

tager jeg mig den Frihed at meddele Dem et billigt, varigt, mod Luft, Ild og Brand standhaftigt Bygningsmateriale, hvil- ket efter min Mening for Broderlandet maatte være særde- les anvendeligt, aldenstund det i en stor Del af Landet findes let tilgængeligt, nemlig: Sagflis og Ler.

Bygningsmaaden har i de sidste ti Aar været meget nyttet her i Sverige, og Erfaringen har godkjendt den som paalidelig og billig, især hvor Lønnen har nogen Værdi, og hvor der findes Sagflis og Ler, der saa at sige er værdiløse.

Materialet — Sagflis og Ler — blandes med hver- andre, omtrent Halvpart af hver Sort; dog beror dette Forhold paa Lærens Art; er den fed, kan anvendes $\frac{2}{3}$ Sag- flis og $\frac{1}{3}$ Ler; jo mere Sagflis der kan nyttes uden at flade den blandede Masses Sammenhold, desto stærkere og varigere bliver de Rager, der formes af Massen. Tilbere- delsen sker som sædvanligt ved Murstensberedning, og bør Massen bearbejdes vel i og med det nødvendige Vand. Derpaa formes Massen i Trærammen som sædvanligt til Murstenskager af Dimensioner 12" 6" 3", som opstettes i fri Luft til Tørring, og efterat disse er vel gennemtørret, bør de enten føres til Stedet, hvor de skal bruges til Mur, eller ogsaa maa de bringes i Hus. I Muren lægges Rager, jo tættere des bedre, og til Muringen nyttes samme Material, af hvilket Ragerne bestaar, med Bland- ing af en ubetydelig Del Kalk; dog maa denne Bland- ing være tyndere, mere vandblandet, end til Strøgning af Ragerne. Murens Tykkelse bør være $1\frac{1}{2}$ Stenlage, og efterat Muren er opført og hurtigt kommet under Tag, og Væg- gene har vist sig tørre, hvilket udfordrer nogen Tid, bør disse faasels ud- som indvendig rappes tyndt med extra god Kalk, tilberedt af ulæstet Kalk. Omkring Vinduerne, hvor Fugtighed oftest indtræffer, bør helst brændt Sten bruges. Ved Opspørelsen af saadanne Bygninger, hvilke er meget nyttige til simplere Vaaningshuse paa 1 a 2 Etager, samt til alle Slags Udhus, Hjøv, Stalde etc., bør paafes, at Grundmuren af Graasten er er god, for at ikke Fugtighed fra Grunden skal stige op i Muren; den maa være 12 til 24" over Jorden, ligesom Taget bør springe 3 Fod udenfor Muren for at beskytte denne mod Slagregn.

Under et Lidsrum af ti Aar har jeg opført flere saadanne Huse, og kan jeg ikke finde, at disse ere under- gaet nogen Forandring eller i nogen Henseende forrin- get; de er fuldstændig uforandret; de ere derhos varmere og mere træfri end nogetformelt Træhus og mere end dob- belt saa varige. Omkostningerne her paa Stedet har været følgende: For Tilberedning af Massen, samt for at forme, stryge, opsætte og tørre 1000 Stk. 12" 6" 3" Sten 5 Rbl. Rmt. (1 Spd. 30 h), hvorved er at mærke, at Arbejderne har nyttet Lermøllen paa Pladsen, der drives med Vand. For Muringen, herunder alt Haandblangerarbejde, 40 bre (12 h norsk) pr. Kubikalen. For Rappning af Væggene 12 bre (3 $\frac{1}{2}$ h norsk) pr. Kvadratalen.

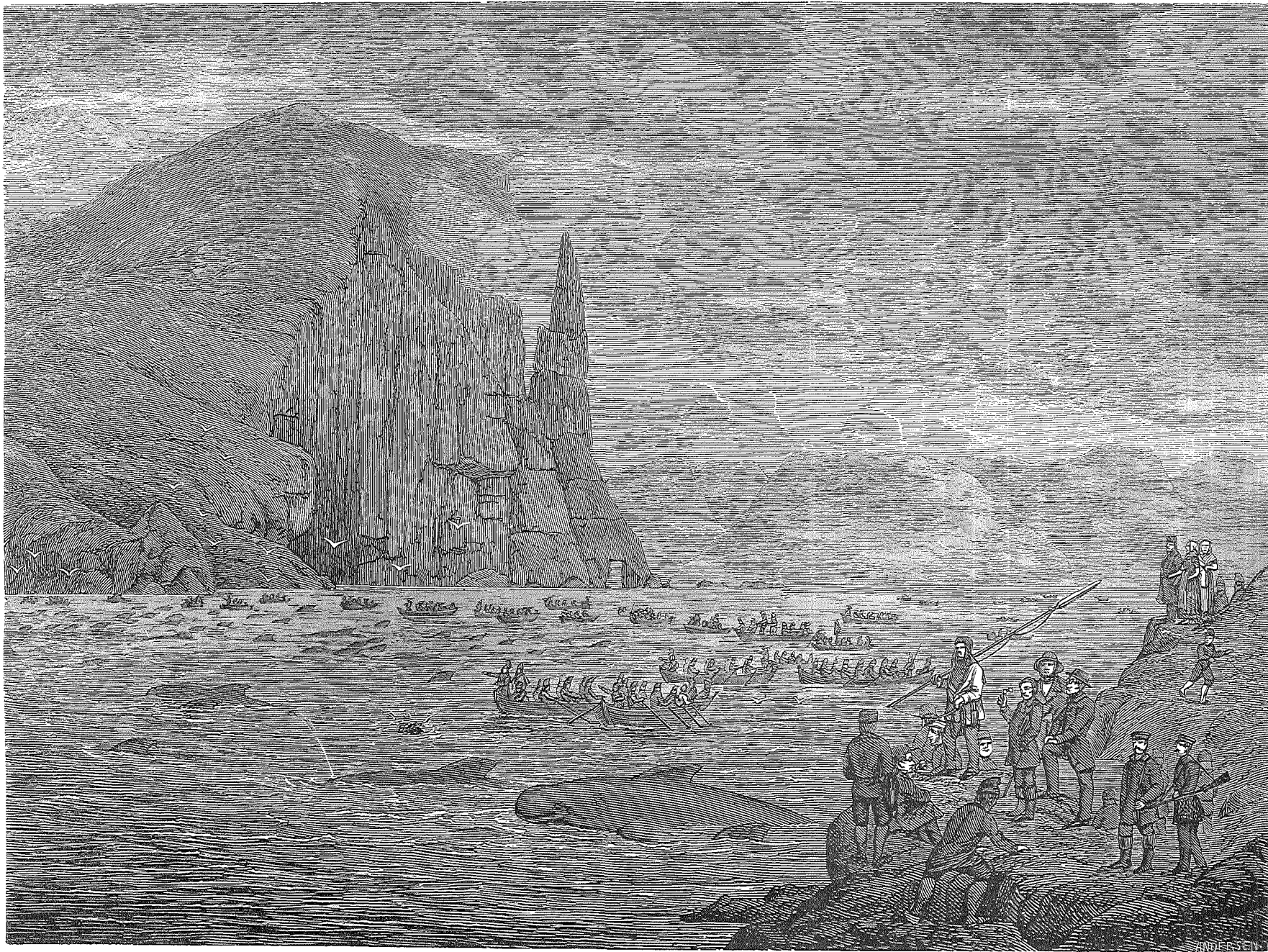
En Grindfangst.

Vor Afbildning af en Grinde- eller Hvalfangst paa Færøerne er taget efter et Maleri af L. Klofs til Fredrik den 7de som et Minde om den folketjære Konges Ophold paa disse Øer, da han i sine yngre Dage maatte leve derborte i en Slags Forvisning fra det danske Hof. Fangsten foregik paa Midvaag paa Vaagø den 20de Juni 1844, og Kongen selv staar paa Billedet blandt Tilskuerne og betragter denne paa disse Kanter saa store Tildragelse. Til nærmere Oplysning, om hvordan det Hele gaar til ved Fangsten, hidrættes følgende Beskrivelse af Lyngby fra Tidsskriftet for Naturvidenskaberne.

Det hændte sig, at jeg under mit Ophold paa Suderø var Ojektiv til en Grinde- eller Hvalfangst fra dens Begyndelse til dens Ende, og jeg vil

blive pludselig sat i Bevægelse, og en Del af Mandflabet ilede øjeblikkelig ned til Baadene. Grindeflokken var dengang omtrent en halv Mil borte. Fruentimmerne, som ikke maa være tilstede ved Fangsten, gik alle i Kirke, hvor kun faa Mandfolk vare tilstede. Præsten, Hr. Schrøter, prædikede i Anledning af Peders Fiskebrød, som just var Dagens Evangelium. Da Tjenesten var tilende, var Grinden det første, hvorom Alle erkjendte sig, og man erfor, at Grindeflokken, som ej var meget stor, allerede havde været ved Landet, fremedes, at man havde søgt at drive den ind paa Sandet ved Kanen, en Sandbugt ved Kvalbø; men at den derpaa var dukket under Baadene og gaaet tilbage ud i Bugten og forsvunden. Aarsagen til dette Uheld var formodentlig, at der i denne Bugt er høje, amphitheatralste Fjelde i Forgrunden, som Grinden havde faaet Øje paa og derfor, af Frygt for at strande, havde trukket sig

Tilskuerne at frygte. Grinden holdt sig bestandig i en tæt sluttet Flok, thi den er, som visse Slags Fugle, aldeles selskabelig; Flokken tumlede sig idelig omkring, saaledes at flere bestandig vare over Vandet, først med Hovedet, saa med Halen, og strax derpaa gik under Vandet igjen, for at overlade Pladsen til andre efter Orden; de pustede, idet de kom i Vandkorpene, store Vandstraaler i Vejret, som i nogen Afstand bedre kunde høres end sees, og vare ellers, saavidt man kunde skjønne, temmelig rolige og spage. Omfærd drev Baadene dem inderst i Bugten, dog ikke til det Sted, hvor Fangsten første Gang var mislykket, men til en anden ej langt derfra beliggende stor Sandflette, hvor ingen Fjelde begrænsede Udsigten. Her lykkedes Fangsten bedre. Da Grinden var kun en Snæs Favne fra Land, saaledes at alle Hovederne vendte indad mod Stranden, opløstede hele Mandflabet i Baadene et højt Skrig, som

En Grindfangst.

derfor nedskrive, hvad jeg desangaaende har optegnet paa Stedet:

Efterat jeg Søndag Morgen den 6te Juli havde været paa Skaalefjeld, hvorfra man i Klart Vejr, som just i Dag indtraf, har en vid og skjøn Udsigt til store og lille Dimon, Skuesø, Sandø, Vaagø, Nyggenæs og Nyggenæsholm, og efterseet de paa denne næsten stejle Fjeldryg værende Alpeplanter, steg jeg atter ned for at bivaane Gudstjenesten i Kvalbø Kirke. Da jeg kom ned, var Tjenesten endnu ikke begyndt; nogle Mandfolk stode derfor just og lænede sig over Kirkegaardsdiget, og i det samme blev En af dem en Baad var, som yderst ude i Bugten gav ved Signal tilkjende, at der var Grind i Nærheden. Strax raabte han: Grind, og aldrig saa snart var dette Ord hørt af hans Mund, førend Grind gjenlød i Alles Munde. Det gav dem Alle ligesom et elektrisk Stød. Unge og Gamle, Store og Smaa

tilbage. Mandflabet paa Baadene havde imidlertid ej ladet Modet falde; de ilede efter Flokken, i Haab om atter at finde den, og fandt den virkelig omtrent en Hjerdingvej ude i Bugten. I denne Afstand kunde man se Baadene, da man gik ud af Kirken. Tilskuerne, som stode paa Landet, svævede paa Grund af det første mislykkede Forsøg mellem Frygt og Haab. Baadene roede i en Halvcirkel og søgte at drive Flokken foran sig; man kastede Sten, som i denne Henseende vare medtagne, fra Baadene henimod Flokken, og den lod sig som en Flok Faar heldigvis drive tilbage. Baadene nærmede sig mere og mere; man saa Flokken tydeligere og tydeligere; undertiden sømmede den saa hurtigt indad Bugten foran Baadene, at disse neppe kunde følge den; da glædede Tilskuerne sig, som stode og ventede paa Stranden, beredte til den videre Fangst; undertiden gik Flokken langsomt frem, og da begyndte

gjenlød i Luften, og strax derpaa tog den egentlige Kamp sin Begyndelse, hvori de raske Færøboere, uagtet de dermed forbundne Færet, saa meget hellere vover sig, som de forud veed, at de næsten altid bliver Sejrherrer og som saadanne gjør betydeligt Bytte. Saasnart Skriget, dette Kampens Signal, var begyndt, roede de, som vare i Baadene, alt hvad trække kunde ind paa den mellem dem og Stranden nu værende Grindeflok, og imidlertid stode nogle af Folkene i Baadene særdige med deres saakaldte Hvalspyd (et skarpt, træegget Jern paa et langt Staft) for, saasnart de kom en Grind nær, at faare den. Grindeflokken, som søgte at undgaa sin angribende Fiende, foer, uden at ane Land, med stærk Fart lige ind paa Stranden, og, idet den drev foran sig en stor Vandmasse, som strax derpaa løb tilbage, blev en Del af Grinderne ved første Angreb strax itaende fast i Sandet, imedens andre, som slap

for at strande, vendte tilbage, bleve truffet af Spydene og saarede. Blodet strømmede nu i uhyre Mængde udaf Saarene og farvede Vandet i stor Omkreds. De endnu usaarede saavel som de saarede bleve mer og mer urolige, sloge frygteligt med Galerne, og imidlertid roede Mandflabet driftigt ind imellem denne urolige Flok og saarede saa mange, de kunde. Ved den stærke Bevægelse af disse store Dyr blev Bugten oprørt fra Bunden af. Grinderne fik Blod og Sand i Øjnene, bleve forvildede, søgte at finde deres Kammerater og strandede tilsidt ved Siden af dem paa Sandet. Paa Stranden stod nu en stor Del Mandfolk, udrustede med skarpe Knive; disse, som hidtil blot havde været Tilskuere, og hvis Virksomhed nu først skulde begynde, vadede i Klæderne, som de gik og stode, ud i Vandet midt imellem Grinderne, saaledes at Bølgerne ofte sloge dem op til Halsen, undertiden over Hovedet, og skare med deres Knive den ene Grind efter den anden over Nakken, saaledes at Hovedet blot hængte ved Kroppen. Grinden laa efter dette haarde Saar endnu i nogen Tid temmelig rolig; men i Dødskampen slog den frygtelig med Hovedet og Halen og brækkede der ved Halsbenet over paa sig selv. Saaledes dræbtes de efterhaanden, den ene efter den anden; og det meget Blod, som udstrømmede af disse store Legemer, farvede Vandet i Bugten i uoverseelig Afstand ganske blodrødt. En Grind, som endnu ej var saaret, saaes endnu at spørme omkring; den var forvildet og søgte at finde sit Selvfab, og det varede længe, inden nogen Baad kunde komme til at give den sit Banesaar, hvilket dog tilsidt skete, og den blev dræbt som de øvrige. Mærkeligt er det, som et Bevis paa disse Dyrs Drift til Selvfabelighed, at naar først en Grind er saaret, og Blodet udstrømmer af den, da forlader de andre den ikke; tværtimod, om de endog kommer udenfor Blodvandet, søger de bestandig atter tilbage dertil og finder der deres Død. Da alle disse Grinder vare dræbte, hvilket skete i mindre end en halv Time, og deres store Kroppe laa efter deres Størrelse mer eller mindre højt oppe paa Stranden, talte man de Dræbte, og befandtes Antallet at være 46; de fleste vare 8 til 10 Men lange, en Unge var kun 3 Men lang. Under det hele Anfald, som var et sandt Vovesstykke, og som ret vel kan sammenlignes med en ordentlig Krig, blev til Lykke hverken noget Menneffe eller nogen Baad paa nogen Maade beskadiget.

Saa snart derpaa Mandflabet havde skiftet deres vaade Klæder med tørre, forsamlede de sig om Eftermiddagen ved Kirken, som laa i Nærheden, for efter Præstens Anmodning og gammel Skik at høre den Prædiken, som de formedelst Jangsten ej havde haft Lejlighed til at høre om Formiddagen. Præsten holdt da atter en kort Tale over Evangeliet om Peders Fiskebrød, som efter Dagens Hændelse var saa saare passende, og endte med en Bøn, hvori Gud takkedes for denne dem tildelte Betsignelse, og da nogle Vers vare afslungne, gik Alle tilbage til Stranden, hvor Grinderne bleve, skjøndt med megen Nøje, trukne saa langt, som muligt var, op paa det Tørre, for at kunne være i Sikkerhed for Vind, Strøm og den tilstundende Flok. Endnu samme Aften bleve de opkaarne, og alle Indvoldene udtagne; dette blive altid iagttaget og maa nødvendigvis iagttages; thi dersom de ligger uopkaarne en halv Dagstid, skal Kjødet, som ellers spises med Velbehag, blive ganske fordervet. Nyrene, som i Særdeleshed er en Delikatesse for Færøboerne, bleve strax udtagne, stegte og spiste samme Aften af Grindefangerne.

Enhver søgte under Dræbningen at vise sig saa mandhaftig som muligt; hvis nogen ved saadan Lejlighed er forlagt eller søger at trække sig tilbage og spare paa sit Legeme, da bliver han ved deres festlige Sammenkomster, hvorved Grindefangsten udgjør en vigtig Del af Samtalen, udleet og bespottet, og det baade i Vers og Prosa.

Alle vare om Aftenen meget glade og fornøjede og ikke lidet stolte af at have vundet Sejrer over disse Dyr. De spurgte jævnlig, om jeg nogenstunde før havde seet saadanne Fiske eller saadan Fangst, om vi havde saadanne Dyr i Danmark osv. De saa med Velbehag paa deres 10 til 12 Mars gamle Drengbørn, som løb deromkring, sigende, at Spæet og Kjødet af saadanne Grinder skal disse Drenges spise, da bliver de fede og stærke; og vist nok er det, at naar der paa et Sted, hvor der har været knap Næring i nogen

Tid, indtræffer en Grindefangst, da spores snart Virkningen deraf, da faar alle inden kort Tid frikere Udseende og mere Kjød paa Kroppen.

Saa snart Dræbningen var forbi, blev der i en Hast affendt Bud til alle Bygdelag paa Sønderrød med Efterretning, at der var fanget Grind, og at Enhver kunde komme og afhente sin Part. Dog førend Delingen skete, blev dengang, som altid, forlods udtagen den største Grind, som kaldes Findingshval og tilhører dem, der har fanget Flokken, til Erstatning for deres havte Nøje; Hovedet af denne, hvoraf en Lønne Tran sædvanlig erholdes, tilfalder den Mand i Baaden, som paa Havet først fik Øje paa Flokken. Dernæst udtages den næststørste Grind, som kaldes Madhval, og den beholdes i det Bygdelag, hvor Fangsten er sket, til Erstatning for de ankommande Fremmedes frie Beværetning. Det Øvrige bliver siden af Syslemænd i Forening med tvende Raldsmænd taget og delt mellem samtlige bosatte Mandfolk paa hele Øen, hvilket i dette Tilfælde udgjorde omtrent 180 Lodder. Tageringen sker i Gylben og Skind, saaledes at en Gylben betegner 5 Mk., et Skind 4 Sk. Efter gammel Skik faar ogsaa Fremmede, som er tilstede ved Fangsten, deres Del, hvorved det skete, at jeg, der dog blot havde været Tilskuere ved det hele Optrin, ogsaa fik min Part, ligesom de øvrige.

Saaledes traf det sig, at jeg blev Djevindne til denne Fangst, som det ellers er rart nok at faa at se, om man endog har opholdt sig paa Færøerne i flere Aar; thi hele Fangsten er undertiden gjort i mindre end to Timer; og naar den indtræffer i et Bygdelag, som ligger flere Mile borte, kan man vel rejse derhen, saasnart Grindebud kommer; men da ser man kun de døde Kroppe paa Stedet, og ej Fangsten selv, og som oftest er Dyrene, efter hvad jeg forhen har bemærket, da allerede opkaarne og delte. I Bugten ved Kvalbø, hvor denne Fangst skete, indtraf i Aaret 1814, omtrent paa samme Aarstid, en Grindefangst, hvorved 300 fangedes; ligesaa i September 1817 en Fangst, hvorved 180 bleve dræbte; denne Bugt er altsaa fordelagtig for denne Fangst og har formentlig deraf sit Navn.

De sidste Begivenheder.

Det berettes fra Spanien, at Regjeringen der er kommet paa Spor efter en stor og blandt Armeens højere-aaende Officerer vidtforgrebet Sammensværgelse, som gif ud paa intet mindre end paa at støbe Dronningen fra Thronen og grundlægge et nyt, folkevalgt og folkeligt Dynasti. Flere Generaler er pludselig bleven fængslede og midlertidig forviste til Kolonierne, deriblandt Serrano, som har taget en fremragende Andel i Spaniens tidligere Partikamp, og som hørte til den fornøylig afdøde Marschal D'Annells Venner; desuden flere andre af Højdingerne for denne Statsmands Parti og et Par, om hvilke det heder, at de har sluttet sig meget nær til Dronningens Svoger, Hertugen af Montpensier. Samtidig har denne Prins faaet Befaling til at forlade Landet, fordi hans Navn kunde bruges af de Sammensvorne, og det er siden meldt, at han har taget Ophold i Portugals Hovedstad, Lissabon. De Sammensvorne skal ifølge en Beretning have havt til Hensigt at bringe Hertugen, der, som bekendt, er en Søn af Louis Philippe, eller hans Hustru, den nuværende Dronnings Søster, paa Spaniens Throne, ifølge andre Beretninger skulde den unge Konge af Portugal være deres Thronkandidat. Men herimod taler, at Enhedsstrævet paa den pyreneiske Halv, den saakaldte „iberiske Bevægelse“, ingenlunde har vundet megen Sympathi for sig, og, hvad Hertugen af Montpensier angaar, da maatte vel alene Hensynet til Frankrige forbyde at tænke paa ham.

Omhovedet er Beretningerne fra Spanien nu som altid magre og upaalidelige, og man er med Hensyn til Sammensværgelsens Bæsen og Udbredelse, de Sammensvornes Planer og Sagerne faktisk Stilling mest henvisst til løse Gissninger og Formodninger. Kun saameget synes sikkert, at det er Lykkets at bringe istand en Udsoning og en Forening mellem de to frivillige Partier, de saakaldte Liberale og Progressisterne, og at denne Forening har fremkaldt Tanken om med et Slag at frigjøre sig fra den nuværende, i mange Maader sørgelige og trykkende Tilstand. Om derimod Regjeringen ved de nævnte Forholdsregler har sikret sin Magt og tilintetgjort Sammensværgelsen i dens Rod, eller om der fremdeles er Udset til alvorlige Uroligheder, er et Spørgsmaal, som besvares høist forskjelligt. De officielle Blade roser naturligvis Regjeringens Kraft og Be-

stemthed, og i de Beretninger, som udgaar fra denne Kant, gives der en meget gunstig Skildring af Tilstanden. Folket, heder det, har aldeles ikke taget Del i den Bevægelse, som nogle Generaler og forhenværende Ministre søgte at fremkalde. I Barcelona, som tidligere strax sluttede sig til enhver Opstand, raader der en fuldstændig Ligegyldighed, og Hovedstadens Indbyggere har lidt altfor meget ved de idelige Revolutioner til at have synderlig Lyst til at gribe til Vaaben, for at nogle ærgjerrige Personer kan sætte sine Planer igjennem. Fra andre Kanter derimod spaaes, at de af Ministeriet foretagne Fængslinger kun er Begyndelsen til Enden; det heder, at de arresterede Generaler har mange Tilhængere inden Armeen, og der henvises til Aaret 1854, da Regjeringen ligeledes tog den Beslutning at forvise en hel Del misfornøjede Generaler, hvilket dog ikke hindrede, at Revolutionen udbrød saa Maanedes efter. Under den Usikkerhed, som raader ved alle Efterretninger fra Spanien, har endelig en tredje Opfatning funnet gjøre sig gjældende, nemlig at den hele Sammensværgelse er et Opsvind af Regjeringen, og at denne har villet benytte sig heraf til paa en bekvem Maade at befri sig for sine besværligste Modstandere og de farligste Bidner til dens unkonstitutionelle Fremfærd. Maa ske er dette, naar alt kommer til alt, det mest sandsynlige.

Iøvrigt sker der ikke meget i denne varme Tid, og det er fremdeles Forhandlingerne i Frankriges lovgivende Krops, hvoraf Bladene væsentlig lever. Her forsværes med den enkeltvisse Gjennemgaaelse af Finantslovene, og under denne vedbliver Oppositionspartiet ufortrødent med at fremsætte Forslag til Nedsættelse eller Strykning af de opførte Udgiftposter, hvilke saagodt som alle fortales, og med at rette voldsomme Angreb mod Regjeringens udenrigske og indenrigske Politik. Det er i det Væsentlige Gjentagelser af, hvad der allerede er bleven sagt under den almindelige Behandling. Oppositionens Førere vil have Frihed og en i Sandhed konstitutionel Forfatning, og mener, at Frankrige ikke vil komme i Besiddelse af disse Goder, saalænge det udtømmer sine Kræfter i en frugtesløs Vedstrid med Ubladets store Militærmagter; Regjeringens Talsmand derimod fører Ordet for, at Frankrige ikke skal opgive sin ydre Størhed, og lover, at det desuagtet skal gaa frem paa den allerede indslagne Frihedens Vej. Jules Favre vil, at Freden skal opretholdes under alle Betingelser, Marquis Moustier vil ogsaa, at Freden skal opretholdes, men „paa Betingelser, som den franske Følelse kan finde fuldkommen hederlige“. De mest udprægede Fredsorganer er heller ikke synderlig tilfredse med den Maade, hvorpaa de franske Ministre forsvare en fredelig Politik. Saaledes ytrer et belgisk Blad, l'Independance Belge: „Hvergang den franske Regjeringens Udtalelser berører den udenlandske Politik eller Armeen, fremkommer der Ord, som tiltrøds for den bestemte Hensigt at være fredelige, gjør det modfatte Indtryk og foruroliger selv de mest Belsindede; i Særdeleshed har Marschal Niel en Maade at tale om Freden paa, som nødvendigvis maa indgyde Forstrækkelse. Vore Læsere kender hans Tale til Forsvar for det overordentlige Budget og de store Armeekommandoer: de lyder som Vaabengny. Vi hører, at Chasiepotgeværene stadig gjør store Underverk, vi oplyses om det Indtryk af Rædsel, der fremkalder ved Artilleriets Kugler, der nedkaster hele Rækker, og underrettes om Nødvendigheden af inden 5 Dage at kunne rykke i Marken med 6 Armekorps. Og, naar alt dette kun fremhæves for at godtgjøre, at Frankrige vil have Fred, og at Krigsministeren selv er overbevist herom, er det uregelmæssigt en ganske egen Maade at berolige Stemningen paa.“

Kristiania.

Den 25 Juli 1868.

Under Trykningen af sidste Nummer tog en af Pladerne Stæde, hvorfor Trykningen maatte stanses, og Billedet paany tegnes og fjæres. Nogle Nummer af den første daarlige Trykning kom ved en Misforstaaelse til at udelæveres; nye Numre gives i Bytte.

Hvad vore Billeder i det Hele angaar, kan oplyses, at efter megen uventet Ulejlighed har Udgifveren fra September af endelig sikret sig, at Folkebladets Billeder bliver som de bedste illustrerede Blades i Danmark og Sverrige. Om vort Træffjereries Stilling skal vi ret snart udtale os bidrøftigere.

I Indledningen til den Biografi, som vort Blad idag giver af Storthingsmand D. S. Velde fra Nordre Trondhjems Amt har vi nævnt, hvad der skal til, forat Bonden kan komme rigtig med. Dannelsen giver i Længden ydre Velvære, ligesom ydre Velvære i Længden giver Dannelsen; men det kommer jo saa an paa, hvad man forstaaer baade ved Velvære og især ved Dannelsen. En Mand behøver ikke at have meget for at føle Velvære; det beror paa, hvad Sind han ser paa Tingene med, og hvorledes han stiller dem. Ej heller behøver han just mange Kundskaber forat være en dannet Mand; det beror paa, hvad Udvis-

ling de har givet hans Evner, hans Karakter og Hjertelag. Netop naar Taler er om Bonden, bliver det nødvendigt at holde den rette Opfattelse af begge Dele rigtig fast; — thi ellers kan man styde Maalet forbi. Meningen er nemlig ikke, at hans Naar skal blive Bymændens, de maa altid være Bondens; hans Betsvære maa føles som Bondelykke. Ej heller er Meningen, at hans Dannelse skal være Latin skolens (der i sig selv er temmelig tvivlsom); den maa være Bondens, den maa gjøre ham til en rettskaffen, glad Landmand.

Her staar vi ved Folkehøjskolens Opgave. Folkehøjskolen har den Fortjeneste for første Gang i Norden at have sat Kundskaben ned til det, den skal være. Man lægger ikke den frem som Maal, man propper ikke 18—20 Fag i et ungt Menneske uden Jordannelse og gjør det i et Kursum paa to Aar, som nu ved vore Seminarier! Man vil ikke lime sammen en Kommode med Stuffer i, men arbejde i et levende Menneske til klare Evner og god Bund. Men bliver det dertil, at man ikke saameget skal mades med Kundskab, som at Kundskaben skal opdrage Evnerne, saa kræves der særegen Lærergave og sand Lærerglæde.

At heller Ingen gaar til Folkehøjskolens vanskelige Gjerning og trange, usikre Naar uden saadan, derom kan man vel være vis. Nu begynder atter to unge Mænd en Folkehøjskole, og denne gang idet Trondhjemske; men det Mærkelige er her for første Gang med, at det er to Bondegutter, som rejser Skolen. Dette enkle Faktum er bedre end hundrede Bøger istand til at klare, hvad det er Folkehøjskoler skal og vil. Man føler det, bare man hører det, at her er Noget paafærde, som hedder Selvhjælp; at det er Bondens egen Maade, som skal frem; at det er Stof i hans egen Erfaring og Videnskab, som kan nyttes til at uddanne hans Evner og Hjerte med; at overhovedet Hjertelaget, som det hviler i Troen og Hjemmet, skal tages et Tag i, fordi det har en Magt til at saa os op, som intet Andet i Verden.

Her er altsaa noget af det, som skal til, forat vi engang skal sige: „nu kommer Bonden!“ Det maa være noget Nyt, som kommer, nemlig ham selv paa sin egen Vis. Men „hans egen“ bliver den ikke, før den har gennemgaaet hans egen, d. v. s. den folkelige Dannelse; indtil da er den blot et ubændigt og ubehændigt Naastof. — Paa Folkehøjskolernes store Gjerning skal vi snart komme tilbage; idag vilde vi kun give med en oprigtig Lykønsning til de to unge Mænd, Fosnæs og Bentzen, som begynder en Folkehøjskole paa Huseby i Stjørdalen. Siden Herman Anker og Arvesen satte Sagen i Gang, og ved at lade den være til, gav den Ret til at være til, er den ikke gavnet af Noget eller Noget saameget som ved dette Skridt af disse to Bondesønner; det vil have en stor Dørtaleseevne til Efterligning. Vi tror, at det kan være værdt at oplyse, at det ogsaa er Herman Anker, som har givet Fosnæs Lejlighed til at uddanne sig for denne Gjerning i hans Hjemstavn.

— Vi henviser til Foranstaaende om Hus af vindtørret Sten, som Bantcheff Frølich idag meddeler i vort Blad. Disse Huses Prisbillighed og Nytte i vort Klimat synes her at være paa det klareste godgjort. Vi tror, at dette er en Sag, der fortjener, at Mange, og især Bygmestere, tager sig af den; det kan ikke slaa Fejl, at den har en Fremtid. Men man bør saavidt muligt spare Arbejdsmanden for at gjøre de første Forsøg dermed. Sagen fortjente, at en og anden velstaaende Mand, som maatte netop skal opføre Udhus, tog det Ny og prøvte det, — endvidere at man slog sig sammen og byggede Arbejdsmanden til Salg eller Udlejning. — Alt forat skaffe Sagen Indgang og Arbejderne Erfaring.

— Hr. Skolelærer Lars har taget den norske Læsebog af Dhr. Erikssøn og Paulsen i Forsvar. Det staar at læse i Aftenbladet for 2de Juli.

„Ernæringsspørgsmaal eller Fødemidlerne, som de maa være for at vedligeholde Helsen, give Kræfter og spare Penge i Husholdningen“ er behandlet i en Bog af Dr. Albin Koch, og en fri Oversættelse af samme med Fødemidlernes Beregning efter Kristiania Middelpriiser er nu i den forbedret Udgave udkommet paa Steensballe's Forlag i Kristiania. Pris 24 f. Indholdet søger at vise Legemets Behov af Fødemidler, de Riges og Formuenes ufornuftige Levemaade, Næringen hos de Velhavende, Folkets bagvendte Ernæringsmaade som Grund til fattigdom og mange Sygdomme, samt hvilke de billigste Næringsmidler er, og Nytten af en fornuftig og billig Næring.

Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. Aftenbladet meddeler, i Forbindelse med den glædelige Nyhed, at der i Nærheden af Christiansstad i Sverige til Høsten skal oprettes en Folkehøjskole, et kort Referat af Forhandlingerne ved Folkemødet i Wanneberga. Efter at de rent religiøse Emner var blevet forhandlet, holdt de tvende indbudne danske Gæstgæster, Pastor Birkebal og Ljtn. Nielsen, Bestyrer af Hindholms Folkehøjskole, hver

et Foredrag. Pastor Birkebal omtalte de Grunde, der havde bevæget ham til at danne en Frimenighed, og gjorde derpaa klar og fuldstændig Greje for Valgmenighedsfagets Gang. Tilslut bemærkede han, at dersom den svenske Statskirke skulde have en Fremtid, saa maatte Regjeringen lade den saa den størst mulige Frihed. Ljtnant Nielsens Foredrag gik ud paa at forklare Folkehøjskolernes Maal, deres Væsen og Indretning. Hans Foredrag slog overordentlig an, saa der maatte kan næres grundet Haab om snart ogsaa i Sverige at se den ene Folkehøjskole dukke op efter den anden. — Ifølge Fædrel. indlede Pastor Ranssen paa Aalborg Stifts Landemøde en Forhandling over den Sætning: „Folkekirken er en borgerlig Indretning.“ Det synes imidlertid, som om Forhandlingen intet virkeligt Udbytte har havt, ligesom den just ikke synes at udmærke sig ved nogen synderlig Klarhed. — Samtlige skandinaviske Blade udtaler enstemmig som sin Overbevisning, at den Forbindelse, der nu er indgaaet mellem Broderlandenes Højskole, var den fornuftigste og mest nyttelige baade for Norges-Sveriges og Danmarks Bedkommende, i Særdeleshed da for Danmarks, hvis Kongehus efter Fædrel.s Mening derved styrkes i sin Nødsiddighed.

— Som Tilfæg til de tilforn i Folkebladet omtalte Artikler om det Tryk, der hviler paa Almuens i vort Land, har Norgbl. indeholdt en 3die mindre Opfattelse, der anker sig er Lensmænds, Fogders og Sorenstribvers høje og urimelige Sportler, en Indretning, der efter Inds. Mening tilhører en svunden Tid, hvorfor han anbefaler dens Afstæffelse til Folkeforeningernes Overvejelse, for at Forslag om disse Sportlers fuldkomne eller delvise Afstæffelse engang i Tiden ad denne Vej kan naa frem til Thinget.

Nyheder.

Kongen med Dronning og Datter kom den 18de til Stettin og reiste samme Dag til Slottet Muskau i Schlesien.

De Vigs Fader lever endnu paa den Plads, han har opryddet i sine Fristunder og ved Nattearbejde i sine unge Dage. Han er nu 75 Aar og er bestandig selskabelt dels ved Arbejde, dels paa Sjøen. De Vigs Søster lever som Husmandskone paa den Plads, hvor Ole er født. Hun sidder i smaa Naar med en stor Børneskole; hun skal have Klarhed paa mange Ting, som man ellers ikke finder blandt dem, der maa lide saa tungt og stadigt.

Ved Døden er afganget Grosserer S. Gulbranson, 80½ Aar gammel, antagelig Kristiania Byes rigeste Mand.

Kapt. Løffus er af Indredepartementet sendt til Nordland for at undersøge, hvor der hensigtsmæssigt laader sig istandbringe en Vej fra den norske Kyst op til den svenske Grænse.

Kongsberg Sølvverk har efter Dr. Ed. gjort Indstilling om at anvende 50,000 Spd. af Sølvverks Driftsfonds Midler til Tegning af Aktier i de nye Jernbanecaulæg til Kongsberg og Krødern.

Gave. Fra en ung udvandret Nordmand, R. Simonsen i Minnesota, er afsendt 40 Spd. til Uddeling i den Bygd eller Grænd, hvor Trangen eller Hungeren er størst. En lignende Sum er sendt til Sverige i samme Djem ed. Begge Belpb er indkomne ved et Par Sangkoncerter, i Spidsen for hvilke den nævnte Nordmand har staet. Pengene er sat ind i Sparekassens banken, hvorpaa der senere skal blive gjort offentlig Rede for deres Anvendelse.

En Forbrugsforening er dannet i Tønsberg.

Om Skovbrand under den stærke Hede indløber der Underretning fra mange Kanter af Landet. Desværre har Skaden og Udbredelsen mangelfuldt været for.

Falskhugning af Morderen Nlaus Anderson fandt Sted i Skedsmo den 18de Kl. 9 Formiddag. Fra Skaffet holdt Angjældende efter en Korresp. til Aftenbl. en Tale til den forsamlede Menneskemasse, hvilken han oplyste om, at han formedelst sine Synders Skyld forlangt havde fortjent Døden; thi han var ikke alene Morder; men han var ogsaa Mordbrønder, Tyv, Horkarl o. s. v., kort, han havde stødt an mod alle Bud. Han haabede imidlertid allerede idag at kunne samles med Dhret for sin Nørdlyst og forsikrede, at om Friheden i dette Øieblik vilde gængives ham, og om man dertil vilde „give ham den store Præstegaarden derborte“, vilde han heller gaa sin Dødsstraf imøde. Han forklarede, at den sidste Nat havde været ham en tung Nat; thi han havde haft en haard Sjælekamp at bestaa, den han dog ved Guds underfulde Naade og Barmhertighed var gaaet seirende ud af. Efter at have taget et rørende Farvel, lagde han sig ned paa Blokken, og under Kapellan Ingiers Dødsplæsning af Fader-vor, blev Hovedet med et eneste Hug skilt fra Kroppen. Til Skarpretter havde man haft adskillig Uvillighed med at faa en konstitueret i den egentlige Skarpretters Sygdomsforfald.

Med Dynamit, et endnu nyt Sprængstof, har der ved Lysaker været gjort Forsøg under Overvær af Sagkyndige. Det viste sig da, at Dynamiten ikke kan bringes til at explodere uden ved Hjælp af en omt. 1 Tomme dyb og 1 Linje vid Kobberknaldhætte, halvt fyldt med Knaldkviksølv foruden ved en overordentlig stærk Dphedning (140 Gr. C). Medens Krudt strax tændes og exploderer ved Berørelse af Ilden, blir Dynamiten kun sat i Brand og forbrænder temmelig langsomt, og dens Flamme er ligesaa modtagelig for Vandets Virkning som Ilden af de fleste andre brændbare Stoffer. Slag med en Slæge bragte vel enkelte Partier af Dynamiten til at explodere, men uden at bewirke noget Egnende for de øvrige paa Ambolten liggende Stykker, og Slag med en Træksele frembragte ingen Virkning. Det fremgik overhovedet af de forskjellige Forsøg, at medens Dynamiten som kraftigt Sprængstof langt overgaaer Krudt, har den desuden det Fortrin, at der ikke kan være Tale om saadanne Betænkneligheder ved dens Opbevarelse eller Transport som ved Krudt, hvilke Egenstaber i høj Grad egner den til at blive foretrukket fremfor det farlige Krudt, der ved sin Letfængelighed til Explosion har forarsaget mange store Ulykker.

Norges Folkemængde i 1866 og 1867 er med Fra- drag af Udvandringen voget med 19,000 Mennesker, der i 1866 udgjør ikke fuldt 1/10 pCt. og i 1867 lidt over 1/2 pCt. Fra 1856 til 1865 var Tilvæksten gennemsnitlig 1 1/10 pCt. aarlig. Lige siden 1814 har Tilvæksten i to paa hinanden følgende Aar forholdsvis aldrig været saa ringe som i de to nævnte Aar. Den samlede Folkemængde ved Udgangen af 1867 var 1,721,000.

Et nyt Kiskeleje er opdaget paa Ytterøen under Gaarden Jørstad og lader til at ville blive drivværdigt.

Bergens Theater paatænkes efter Bergensspst. ombygget for at skaffe større Plads til Tilskuerne.

120 Skolelærere er ifølge Bergensspst. efter Foranstaltning af Centralforeningen for Bærbøvefæller og Gymnastik samlet til et Kursum paa 4 Uger i Bergen under Ledelse af Seminariebestyrer Herberg, Seminarielærer E. Berg og Sanginstruktør J. Behrens.

Det 2det søndensfjeldske Sangermøde i Kristianssand den 12te Juli blev begunstiget af det smukkeste Veir. Fjeldtagerne vare Arendals to Sangforeninger, Grimstad, Mandals og Løvedstrand Sangforening, Handelsstandens og Mandalsangforeningen i Kristianssand, tilsammen 130 Deltagere. Efterat de almindelige Hilsener vare udvelede mellem de paa forskjellige Smaadampskibe Tilreisende og Kristianssands Sangere, satte Toget sig i Bevægelse Kl. 4 Efterm. til Fjeldpladsen ovenfor Vadsbekken, hvor en med Grønt og Blag prydet Tribune var reist i Slettens Kant i en Forbygning i Skoven. Den samlede Menneskemasse, omtrent 3000 i Tal, modtog Sangerne med kraftige Hurraer, og efterat Bjørnsøns og Nordraaks Fædrelandsang var affungen, blev den egentlige Fjeldtale med et Leve for Sengen holdt af cand. mag. N. Arctander. De forskjellige Sange bleve derpaa vel udførte af Sangertørene, af hvilke Kristianssands Handelsstands Sangforening synes at have gjort sine Sager bedst. Fjeldglæden blev i Slutningen forstyrret ved Efterretningen om Ildbranden i Arendal, der vakte almindelig Bevægelse, især blandt de arendalske Sangere. Programmet blev dog udført til Enden, hvorpaa man strax togede til Byen, og efter en halv Times Forsp. drog Sangerne fra Arendal, Grimstad og Løvedstrand afsted med Dampskibet til Arendal, hvorhen de kom Kl. 2 om Natten tidsnok til at være med i Slutningen. De tilbageværende Sangere i Kristianssand samlede sig om Aftenen til en Sera i Britannia Hotel, hvor blandt andre Taler Hovedtalen blev holdt af Fjeldt Mund for Folkesangen. Stemningen blev noget trykket af Ulykken i Arendal, og Fjelden sluttede Kl. 12 Aften.

Bergens Museum har i Løbet af knapt et halvt Aar været besøgt af 40,000 Mennesker.

Kolera har vist sig i London, idet 1 er død af epidemisk Kolera, 18 af koleraartede Sygdomme og 286 af Diarrhoe, af hvilke sidste var 230 Børn under 1 Aar.

Lifter og Mandals Amtsforsamling er paa Forslag af Jaabæk indgaaet til Regjeringen med Forsøg om, at denne paa det kommende Storting fremsætter et Forslag om Præliminærexamen for Leger for at blive af med vore nuværende græske og latinske. Ligeledes har Amtsforsamlingen fremsat Forslag om, at Embedsmænd paa sine Reiser ikke skal nyde fast Sydsogdtgjærelse og Diet, men paa Stillingen godtgjøres efter fremlagt Regning for Reiseudgifter; et Maximum er fastsat for Regningens Belpb.

Ledigt: Vagtmesterposten ved Tromsø Distriktsfængsel (150 Spd.); Soldatserer-Embedet ved Nissørs Fjeldstet (1000 Spd.); Dørvoldbetjentembedet i Vadsø Fjeldstet (700 Spd.)

Bekjendtgjorelse.

De Præstegjeld, Midthordlands Provsti er fortiden ledig:
a) Lærerpøsten i Præstegjeldets 14de, 15de og 16de Kreds.
Undervisningen sker ved Dngang 36 Uger om Aaret.

Kirkefanger- og Skolelærerpøsten

i Norums Sogn, Sogndals Præstegjeld, Bergens Stift, er ledig og ønskes besat fra 1ste Oktober d. A. Kirkefangerindtægterne beløbe sig til omtr. 40 Spd. aarlig.

Ansøgninger om Kirkefangerpøsten, stiledes til Bergens Biskop og om Skolelærerpøsten, stiledes til Stiftsdirektionen og ledsagede af de fornødne Attester, indsendes i betalte Breve inden 24 August til Sogndals Skolekommission.

To Skolelærerpøster

ere ledige i Norums Sogn, Sogndals Præstegjeld, i Bergens Stift og ønskes besatte fra 1ste Oktbr. d. A. Skolen holdes paa Dngang med 24 Ugers Undervisningstid i hver Pøst, og er Lønnen 1 Spd. 24 h pr. Skoleuge.

Sogndals Præstegaard den 14de Juli 1868. J. E. Smith.

I Lysfjordens vestre Skolebistift, Nordre Saltens Provsti, er en Skolelærerpøst ledig. Undervisningstiden bliver 32-36 Uger; Lønnen 2 Spd. pr. Skoleuge, foruden 1 Spd. 24 Sk. om Ugen til Kosthold og Logis samt Familiebølg med Jordbrøi, hvorpaa kan fødes 3 Kjøer.

Lysfjord Præsteg. 20de Juni 1868. R. Nstbye.

I Bifedals Præstegjeld, Kristiansands Stift, er 2 Skolelærerpøster ledige. Skoletiden er for den ene 36 og for den anden 32 Uger. Forandringer forbeholdes. Løn 1 Spd. pr. Uge. Skolen holdes paa Dngang. Kost og Logi i Skoletiden in natura.

6 Juli 1868.

I Bessens Skolekommune ere 4 Lærerpøster ledige, nemlig: Dvøre Drevsen, Heringbygden, Dvøre Bessen og Lærerpøsten for de ensligt beliggende Gaarde. Skoletiden er fra 32 til 36 Uger, Lønnen 1 Spd. 90 Sk. pr. Uge, Kosthold in natura.

Andragender om navnte Lærerpøster indsendes til Bessens Skolekommission inden Midten af næstkommende August Maaned.

Midlertidig Lærerpøst.

Under en af Almestolelærernes Ophold ved et Skolelærerseminarium søges en midlertidig Lærer i hans Distrikt for 2 Aar fra Midten af førstkommende August Maaned. Distriktet er delt i 3 Kredse, Skoletiden 42 Uger aarlig, og Skolen holdes paa 3 Steder i Distriktet.

Løsten den 9de Juli 1868.

En Dngangsskolelærerpøst paa 5 Kredse er ledig i Fjorden i Salten. Den aarlige Skoletid er 40-44 Uger a 2 Spd. pr. Skoleuge og frit Kosthold og Herberge in natura.

Løsten den 1ste Juli 1868. Lagaard.

Musikalsk Album for Pianoforte.

Indhold: Originale Arbejder af indenlandske Komponister, norske og svenske Viser, Nyheder fra Theatret, smukke Dandsje og udvalgte Salonstykker af berømte Komponister.

Idag udgaar fra undertegnede Forlagsmusikhandel et musikalsk Maanedsskrift under ovenstaaende Titel. Maanedlig udkommer 1 No. paa 8 a 6 Sider i stort Format, der i Christiania betales numeris med 20 h.

Paategnede Subskriptionsplaner bedes snarest indsendte saavel fra Boghandlerne som Andre.

Ledig Bestilling.

Vagtmesterpøsten ved Tromsø Distriktsfængsel er ledig. For denne Pøst er fastsat:

- 1) 3 aarlig fast Løn 150 Spd.
2) Fri Vælg, tilstrækkelig til en Familie.
3) Godtgjorelse for Dvvarmning, Belysning og Renholdelse af Arets- og Kommuneskolelet til By- og Fogderikommunen 150 Spd. aarlig.

Nordre Bergenhuss Amtss Landbrugsskole

optager i anstundende Høst ingen Elever.

Fra Nordre Bergenhuss Amtss Landbrugsskolestab.

De af Amtets Jordbrugere, der til Høsten ønske Cheviotfaar i Station, bedes at indsende Andragende derom til Bestyrelsen, Ahr. No pr. Høst, inden Udgangen af anstundende August Maaned.

Andragender fra Amtets Kommunebestyrelser og Landbosforeninger om Bidrag til Dyrtæner, Høststuer og Udskilninger af Landbrugs- og Husflidsprodukter under førstkommende Høst og Vaar, ønskes ligeledes helst indsendte inden Udgangen af August.

Folkehøjskole i Stjordalen.

Saafrømt et nogenlunde tilstrækkeligt Antal Elever melder sig, agter undertegnede at oprette en Folkehøjskole paa Gaarden Huseby i nedre Stjordalen. Skolens Formaal vil blive at bibringe voksne Bønderkutter den Dannelse og de Kundskaber, som de kan have Brug for i Livet, og som de tiltrænger for at kunne udfylde deres Plads i Samfundet.

Indmeldelser til Skolen maa sendes helst inden Midten af September Maaned til Undertegnede H. K. Joosnes, af hvem ogsaa nærmere Oplysninger meddeles.

Stjordalen i Juli 1868. H. K. Joosnes, Ahr. Veitstaden pr. Trondhjem.

Gjertsens Latinskole.

Inmeldelser til det nye Skoleaar som begynder i August modtages daglig paa Skolens Kontor, Stortingsgaden No. 6.

Qvams Latin- og Realskole

modtager Indmeldelse af Disciple til det nye Skoleaar, som begynder i August. (Se dette Blad No. 16)

En yngre Dame, vel øvet i at informere, ønsker at komme til en hyggelig Familie, hvor hun for Opholdet kan undervise Børn i almindelige Skolefag og Haandarbejde.

Brandforsikrings-Selskabet „NORDEN“

overtager Forsikringer i Landdistrikterne paa almindelige Landbonærings-Gjenstande til 1/4 pCt. eller 30 Skill. for 100 Spd. for Aaret; man henvend sig til Hovedcontoiret i Christiania eller nærmeste Agent. Jacob Ihlen. H. F. Løkke. Olai Olsen. M. Langaard. J. Birch. C. F. Gjerdrum. adm. Directeur.

AMERIKA.

Befordring med „CUNARD LINE“ 1ste Klasses Kongelige Postdampskibe via London, Hull & Liverpool til alle Steder i Amerika, erholdes hele Aaret hos os efter billigste Fragtfaar. Dampskibe afgaa herfra hver Fredag til Hull og andenher Torsdag til London. Passagerindskrivning og alle fornødne Oplysninger hos Stolt Swang & Co. autoriserede Emigr.-Agenter, Prindsens Gade No. 1. Christiania.

Til Salgs.

Det for sin saa særdeles bekvemme Beliggenhed befyndte Handelssted Sognekøst med tilhørende Jordbrøi og paaftaaende Huse (alle i god Stand) er under Haanden til Salgs. Stedet har, foruden en vel opdyrket Jordbrøi, en særdeles god Havn, saavel for Vaade, som større Fartøier, samt Høst, Sildebast. For en solid Liebhaber kan Bestyrelsen lempes nogenlunde efter Ønske, helst naar Handel kunde ske strax, og bliver Stedet belejligt fra 14de April næste Aar. Nærmere Omtale kan træffes med Eieren, der bor paa Stedet.

Prima dampsmeltet Medicintran

leveres til Dagens Pris, saavel tøndevis som i mindre Kwanta, af P. C. Hoel i Aalefund.

En brugt Pyssharmonika

er billig tilsalgs. Gypd. anviser.

Nye Blod-Igler

selges billig hos P. Gunnefad, Østregade.

Portrætrammer i mange Mønstre og Størrelser faaes meget billigt i Youngsgaden i Portrætrammebutikken. Bestillinger og Reparationer modtages. Sammeledes faaes ogsaa Convolutter, Brevpapirer med Blomster og Inskriptioner samt alle Slags Skrivefager. Pengepunge i godt Udvalg. Cigarer, inden- og udenlandske. Legefager m. m.

Fra Pressen er udkommet og at faa i alle Boglader for 40 Skill. indb.:

SANGLÆRE

for Skoler af Joh. D. Behrens. Første Trin. Udkommen er og faaes i alle norske Boglader: Præsten og de kirkelige Handlinger. 3dje Dplag. 204 Sider. Pris 48 Sk.

Syv almindelige Fejl.

Utsfredshed. Egentjærlighed. Hastighed. Utidig Bestyrmring. Tankeløshed. Lædighed. Egenraadighed. af J. C. Philips, Præst i Warminster. 2det Dplag. Pris 11 Sk.

„Nyt og Gammelt“.

En Postille af Vilh. Beck, Præst i Drum. 1ste Hefte. 33 Sk. Postillen vil indeholde 68 Prædikener og bliver komplet i 4 Hefter a 33 Sk. pr. Hefte. I Danmark har den 3,500 Subskribenter. Subskription modtages i alle Norges Boglader, hvor 1ste Hefte ligger til Gjenemfyn. Immanuel Clausen.